

EVANGÉLIKUS Élet

**Krisztus siófoki
hajójában**

**Forradalmi
királysághoz tartozunk**

**Nyelvjáráskutatás
templomban, iskolában,
tisztaszobában**

Tanítványok lehetünk!

Több mint másfél ezren voltak az evangélikus presbiterek országos találkozásán

Deák László

Szlaukó-Bobál Orsolya

Kovács Viktor

Dr. Pesti Fruzsina

2022. október 15-ig
20-80%
kedvezmény

LELKI KALANDOZÁSOK, ÉLETRE SZÓLÓ ÚTRAVALÓK:
KÖZEL 70 KÖNYV AKCIÓBAN!

Webáruházunk:
LUTHERKIADO.HU

Üzletünk:
1085 BUDAPEST, ÜLLŐI ÚT 24.

TANÍTVÁNYSÁG

Áldásokban és eseményekben gazdagon telt az elmúlt időszak egyházunk életében, de az események közül mindenképpen kiemelkedik az evangélikus presbiterek országos találkozója. Rendkívüli öröm, hogy több mint másfél ezren voltak jelen szeptember 24-én a budapesti Hungexpo vásárcsopont C épületében. A nagy ívű alkalomról – melynek létrejötté miatt végtelen hálát éreznek a szervezők és a résztvevők – gazdag összeállítást és interjúkat is közlünk.

Nemzedékek kapcsolatáról ír legújabb cikkében Hegedűs Attila. Az ifjúsági rovat vezetője apaként, tanárként, fiatalkorára is visszatekintve alaposan körbejárja a kérdést. Kiemeli, hogy ha valamit épp a fiatalabbaktól tanul meg, attól még lehet a vezetőjük, előjárójuk. És így építhet híd, keltheti fel az érdeklődést, hogy a gyereket is érdekelje, mit tanult a felnőtt „az életről, halálról, Istenről, a világ ezernyi csodájáról”.

„A teremtettség ősi szépségéhez vagyunk most közel” – ezt már Stifner-Kóháti Dorottya írja riportjában, bemutatva a pilisi evangélikus gyülekezet egyik presbiterét, aki a járvány alatt saját kis oázist teremtett: virágtermesztésbe és virágkötészetbe fogott. „Minden imámban azt kérem – mondja –, hogy a virágok által az emberek azt az érzést kapják meg, amit én a Jóistentől: azt az örömet, boldogságot szeretném átadni.”

Végezetül hadd emeljem ki Balczó Mátyás kollégám jegyzetét. Ön tudja, kedves olvasó, mennyi háttér-munka van az *Evangelikus Élet* egyegy cikke mögött, milyen munkafázisok követik egymást, amíg a nyomtatott lapot a kezébe veheti? Írásunkból az újságkészítésnek ezekre a kulcsszavakra derül fény. És ha már erről szólnunk, ezúton is hadd fejezzem ki hálámat állandó olvasóinknak és rendszeres támogatóinknak, hogy előfizetésükkel, lapvásárlásukkal is elismerik a munkánkat.

■ KÉZDI BEÁTA

Krisztus siófoki hajójában

A Balaton déli partjának fővárosában, Siófokon álló, Makovecz Imre tervezte evangélikus templom a négy égtáj felé nyitott, jelképezve, hogy a gyülekezet a szélrózsa minden irányából érkezőket várja. Lampért Gábor lelkész a helyieket és a nyaralókat egyaránt hívogató szolgálatról is szól.

19. oldal

Oázis a lelkem is

A járvány alatt álmotda valósággá kis oázisát szülei földjének egy darabján Sáráné Bathó Orsolya gyógypedagógus. Nemcsak természet a tarka növényeket, de csendeléseket ihlető csokrokat is köt belőlük. A pilisi evangélikus gyülekezet presbiteré tudja: még ha nem mindig veszi is azonnal észre, Isten mutatja az utat számára.

23. oldal

Nyelvjáráskutatás templomban, iskolában, tiszaszobában

Ami eltűnik a nyelvhasználatból, azt később csak a „nyelvmúzeumokból” lehet elővenni – mondja Juhász Dezső, az Eötvös Loránd Tudományegyetem professor emeritusa. A Magyar Érdemrend tisztikeresztjével kitüntetett evangélikus nyelvész a nyelvjárások kutatásáról és pályájáról is kérdeztük.

29. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Czető Kata	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Grendorf Péter	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Égtájéoló • Szabó András esperes írása	16
Jegyzet • Írogatás vagy újságírás • Balczó Mátyás írása	18
Riport • Krisztus siófoki hajójában	19
Portré • Gombos Terézia személyügyi referens a lelki otthonra találásról	22
Riport • Virágok útján jártunk Pilisen	23
Kultúrkörök • Az Erős vár a mi Istenünk magyar fordításairól	26
Jegyzet • Forradalmi királysághoz tartozunk	28
Interjú • Juhász Dezső nyelvészprofesszorral beszélgettünk kutatásairól	29
Jegyzet • Gyermekegyházközség • Kinyik Anita írása	32
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	33
Ifjúság • Reptér! • Hegedűs Attila rovata	34
Múltidéző • Kufsteini emléktábla a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban	36
Krónika • Hírek, tudósítások	37
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Grendorf-Balogh Melinda	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Barta Nóra Zsófia vállalkozó, angoltanár, teológus-lelkész szakos hallgató – Őzd.

Mindig is volt bennem vágy, hogy az istenhitemet közösségben éljem meg, de erre csak négy évvel ezelőtt került sor. Egyetemi éveim vége felé egy világi rendezvényen ismerkedtem meg Tóth Melinda Anna lelkész nővel és fiával, Dániellel. Beszélgetésünkben Istenről, egyházzal is volt szó. Ők invitáltak, hogy menjek el egyszer egy evangélikus istentiszteletre.

Éltem ezzel a lehetőséggel, és már az első alkalom meghatározó lett számomra. A templomba belépve egy presbiter odajött hozzám, kedvesen köszöntött, énekeskönyvet adott, és felajánlotta, hogy segít. Melinda prédikációja nem megfoghatatlan beszéd volt, hanem olyan, ami a mai ember számára érthető. Azt éreztem, hogy buzdít, bátorít minket, valamint Isten szeretetét és mellettünk állását hirdeti. Ez óriási élmény volt. Onnantól kezdve tudtam, szükségem van arra, hogy hétről hétre istentiszteletre járjak.

Idővel én is segítő lettem. Idősebb testvéreinket autóval templomba viszem, részt veszek a gyülekezeti programok szervezésében. A Biblia tanulmányozása, az üzenetéről szóló beszélgetések által igény fogalmazódott meg bennem, hogy egyre több embernek beszéljek Isten szeretetéről. Ezért lettem az Evangélikus Hittudományi Egyetem másoddiplomás lelkészképzésének hallgatója.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

EURÓPAI BIZOTTSÁG ALELNÖKE LETT DR. JOÓB MÁTÉ

Isten képe, jelenlét a jelenlétben címmel szeptember 21–25. között Balatonszárszón tartotta soros konferenciáját a Pasztoráció és Lelkigondozás Európai Szervezete (European Council for Pastoral Care and Counselling). A találkozó megnyitóján dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke végzett igei szolgálatot.

A tanácskozáson dr. Joób Mátét megválasztották a szervezet alelnökévé. Az evangélikus lelkész, aki oktat az Evangélikus Hittudományi Egyetemen is, jelenleg a Semmelweis Egyetem Egészségügyi Közszolgálati Kar Mentálhigiéné Intézetének egyetemi docense, egyházunkban a lelkésztovábbképzésért felelős Lelkészakadémia vezetője.

EvÉlet-infó

ORATIO OECUMENICA

Istenünk, aki egyházad közösségét ajándékoztad nekünk, kérünk, hallgass meg minket, amikor egy szívvel könyörgünk hozzád.

Köszönjük, hogy igéd minden időben szól hozzánk, és szentséggel táplálsz bennünket. Add, hogy közösségünk ne pusztá formáltság legyen, hanem eleven valóság Krisztusban. Vezess minket Szentlelkeddel a szeretet, az igazság és az egység útján. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Könyörgünk az egész kereszténységért. Add, hogy egy test tagjaiként ne csak kicsiny közösségünk tagjaira tekintsünk, hanem az egész földön küzdő egyházra. Add, hogy közösségeinkben mindig legyenek, akik hűséggel és odaadással végzik az evangélium szolgálatát. Őrizd egyházad hitét, és újítsd meg napról napra, hogy mindig a jelenben dicsérhessen téged. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Urunk, láttasd meg velünk, hogy milyen sok szenvedő várja sóvárogva Isten fiainak eljövételét. Add, hogy adottságainkat országod építésére fordítsuk: adj hitet és kitartást, hogy ne fáradjunk el az elesettet felsegíteni, a kételkedőt bátorítani, a gyászolót megvigasztalni. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Könyörgünk a teremtett világért. Bocsásd meg nekünk a gőgünket, amellyel sokszor vétkeztünk ellened, kizsákmányoltuk embertársainkat és a természetet. Könyörgünk hazánkért, városunkért és minden közösségért. Adj bölcsességet a világ vezetőinek, hogy ebben a bizonytalan, kiélezett helyzetben az oly törekeny békét munkálják. Add meg nekünk, hogy a béke eszközeivé váljunk a saját környezetünkben és az egész világon. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Hallgass meg minket, Urunk, hiszen te vagy a mi reménységünk Jézus Krisztus, a te Fiad által. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 17. VASÁRNAP – 1KOR 12,12–26

Egység a sokszínűségben

Kinek a füve zöldebb? Néha jó érzés kiülni egy padra, és csak nézni az embereket. A sokszínűségük határtalan. A rohanó üzletember, a szorgos pincér, a mosolygó tanár, az éppen virágot ültető közmunkás, az edzésről hazasiető lány vagy a boltból jövő néni. Van, akit nagyra becsülünk, van, akit lenézünk. Van, aki megmosolyogtat, van, akire inkább nem nézünk. Van, akit irigyelünk, van, akit szánunk. Mégis, az előttem elhaladó emberek mindegyikében van valamilyen kincs, tehetség, talentum.

Ahogy nézem őket, eszembe jut, hogy mindig egymáshoz mérjük magunkat. Persze fejlődésünkhöz, önmeghatározásunkhoz szükséges ez, de vajon életünk egy-egy területén jobbnak gondoljuk-e magunkat másoknál? A munkában, a sportban, a hitéletben? Hányszor előfordult ez már velünk, pedig Jézus épp alázatra int, sőt az egységre, az egymásra való odafigyelésre és segítségnyújtásra hívja fel a figyelmet (Lk 14,1–11), hiszen ha egyikünk szenved, mindannyian részesedünk belőle. S hányszor esünk át a ló túloldalára, amikor mindenkit tökéletesnek gondolunk, magunkat pedig hasztalannak! Pedig a mai ószövetségi igében Ézsaiás példáján (Ézs 49,1–6) keresztül is látjuk, hogy Isten az, aki elhív bennünket a szolgálatra. Történjen az gyülekezetünkben vagy életünk bármely területén.

Élő organizmus. Társadalmunk olyan törekeny gépezet, melyben minden emberre szükség van. S talán vannak, akiket jelentéktelennek érzünk, mégis nehéz lenne elképzelni a környezetünket nélkülük. Sokszor talán nem is sejtjük, mennyi mindent köszönhetünk másoknak.

Éppen így van ez gyülekezetünkben is. Sokan sokféle szolgálatot végzünk, épp ezért szükség van mindnyájunkra. A gyertya megfaragójára éppúgy, mint a prédikáló lelkészre. A templom környezetét ápoló gyülekezeti tagokra éppen úgy, mint a gyüle-

”

kezet vezető felügyelőre. Így lehetünk valódi közösség, amelynek tagjai együtt építik a gyülekezetet, egymás életét, Krisztus egyházát.

Az én helyem. Helyünk van a világban, a közösségeinkben, gyülekezetünkben. És fontos, hogy valóban ott legyünk a helyünkön:

*Ki úr az egész felett,
ide tett,
és becsavart szorosán, pontosan.
Most itt állok
és szolgállok,
nem akárhol, a helyemen.
És a gép dolgozik.*

*Nem zúgó motorja vagyok,
drága, finom műszere sem,
sem óriási lendkerék.
Én talán nem is kellenék? –
Ki rám néz, így szól: semmiség,
ám ez mit sem zavar,
hisz tudja jól a gép megalkotója,
hogy nincs felesleges csavar.*

(Molnár Gyula: A csavar himnusza; részlet)

Egy test tagjai. Igénkben Pál apostol azt mondja: Jézus a fej, mi a test tagjai. Ő az, aki feladatot ad, aki átjár bennünket, aki megtölt erővel, hogy tovább működhessen ez a nagy gépezet. Ahogyan az agyunk jelet küld a testünk minden részébe, hogy az mozduljon, éppen így küldi el Szentlelkét, hogy bennünket is mozgósítson, hogy élő, lélegző, fejlődő gyülekezet lehessünk. Ahol számíthatnak rám, ahol számíthatok a másokra.

Együtt, Krisztusban vagyunk egy nagy egész, melyben egymásért működünk. Egyaránt fontos az alázat, egymás megbecsülése és a tudat, hogy Isten elhívott bennünket, nekünk is feladatunk van. Ahol nem egymással versengünk, hanem egyek vagyunk a magunk sokszínű módján. S ez rendkívül hangsúlyos ma, amikor az egymásra való odafigyelés, egymás segítése egyre fontosabbá válik életünkben.

■ CZETŐ KATA

Imádkozzunk! Mindenható Istenünk! Add, hogy ne vakítsanak el bennünket saját erősségeink, hanem meglássuk a másik értékeit is. Mutasd meg tőled kapott talentumainkat, s add, hogy valódi egység legyen közöttünk, hogy méltóképpen szolgálhassunk téged és a ránk bízottakat. Ámen.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: FREEPIK.COM

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 9.) Hanem mivel Isten ítelt minket alkalmasnak arra, hogy ránk bízta az evangéliumot, úgy hirdetjük azt, mint akik nem embereknek akarunk tetszeni, hanem a szívünket vizsgáló Istennek. 1Thessz 2,4 (5Móz 18,18; Mt 15,21–28; Róm 10,9–17[18]; Zsolt 138) A hívó ember egyik legnagyobb kísértése, hogy ne Istenre nézve élje az életét és végezze szolgálatát, hanem az emberek tetszését keresve. Már önmagában az felfoghatatlan könnyelműségnek tűnik, hogy Isten ránk bízta az evangéliumot. Mert ő ítelt minket alkalmasnak erre. Ez nem jelenti azt, hogy az emberek véleménye nem számít. De az evangéliumot egyedül Krisztusra nézve élhetjük és hirdethetjük hitelesen és hatékonyan. Éppen az emberek üdvösségéért.

Hétfő (október 10.) Tartsátok meg parancsolataimat, és teljesítétek azokat. Én vagyok az Úr! 3Móz 22,31 (Fil 2,15–16a; Zsid 11,1–7; Eszt 6,1–14) Ez az egyetlen magyarázat. Nincs más oka annak, hogy Isten kinyilatkoztatását normatívnak és számkra nézve üdvösnek tartsuk. Ezen az alapon áll a hitünk. A reformáció hónapjában is iránymutató érvelés. „Én vagyok az Úr!” Persze, értjük, de ma már ez nem meghaladott álláspont? Hiszen ma már sokkal pontosabb ismereteink vannak az emberről, a minket körülvevő világról. Annyi minden megváltozott, nem kellene-e felülvizsgálni Isten törvényét is? Jogos felvetésnek tűnik, de az ember alapvetően nem változott, és Isten sem. „Én vagyok az Úr!” Ez a pont a mondat végén.

Kedd (október 11.) Simeon ezt mondta: Meglátta szemem üdvösségedet, amelyet elkészítettél minden nép szemé láttára, hogy megjelenjék világosságul a pogányoknak és dicsőségül népednek, Izráelnek. Lk 2,30–32 (5Móz 26,15; 1Móz 15,1–6; Eszt 7,1–10) Az áldott emlékezetű Deák téri lelkész, id. Pintér Károly, sokunknak Karcsi bácsi, így írt erről az ígéről: „Az Újszövetség istenes öregje, Simeon, méltónak találtatott, hogy neve és hálaéneke feljegyeztessék és megőriztessék az evangéliumban. Simeon olyan valaki, aki meg tud halni, mert kész a halálra. [...] Mert nem reménytelenül sötét az emberi sors. Isten azt akarja, hogy az emberek Krisztusban felismerjék és elfogadják irgalmát [...], és úgy éljenek, mint akiknek kitágul várakozásuk a felé a jövő felé, amit Isten készített az őt szeretőknak.”

Szerda (október 12.) Jézus mondja: Akkor eljönnek napkeletről és napnyugatról, északról és délről, és asztalhoz telepednek az Isten országában. És íme, vannak utolsók, akik elsők lesznek, és vannak elsők, akik utolsók lesznek. Lk 13,29–30 (Ézs 59,19; Lk 7,1–10; Eszt 8,1–17) „Minden másképp van.” Ez a Karinthy

Frigyes által híressé vált állítás, ha valamire igaz, a Szentírás mondanivalójára mindenképpen. Isten parancsolatai, a világ dolgairól és az emberről alkotott képe gyökeres ellentéte mindannak, amit az ember gondol, érez ezekről a kérdésekről. Amit mi természetesnek tartunk, azt Isten nem tartja természetesnek; amit mi jónak tartunk, azt Isten sokszor tiltja, és fordítva. Amit mi a boldogságra vezető útnak tartunk, azt Isten a kárhozatba vezető útnak mondja, és amit mi járhatatlan útnak gondolunk, azt Isten az egyedül üdvözítő útnak nevezi. „És íme, vannak utolsók, akik elsők lesznek, és vannak elsők, akik utolsók lesznek.” Ez a mi reménységünk!

Csütörtök (október 13.) Téríts magadhoz, Uram, és mi megtérünk, tedd újra olyanokká napjainkat, mint régen voltak! JSir 5,21 (Tit 3,4–5; ApCsel 5,34–42; Eszt 9,1–19) Van egy nagyon hangsúlyos evangéliumi igazság, amelyet az ember egyszerűen képtelen elviselni. Ez pedig nem más, mint hogy mindig Isten a kezdeményező, és az üdvösségünk dolgában mindig ő az aktív. Ő fordít meg minket és térít az élet útjára, a vele való közösségbe. Ezt mi nem tudjuk megszolgálni, kiérdemelni. De egyet tehetünk: ha felismertük menthetetlen helyzetünket, kiáltsunk az Úrhoz! „Téríts magadhoz, Uram, és mi megtérünk...!”

Péntek (október 14.) Seregek Ura...! Egyedül te vagy a föld minden országának Istene, te alkottad az eget és a földet! Ézs 37,16 (Ef 3,14–16; Zsid 12,1–3; Eszt 9,20–28) Isten magasztalása nem függ a körülményektől. Ezékiásnak semmi oka nem volt az Isten magasztalására, éppen nagyon nehéz helyzetben volt az asszír király fenyegetése miatt. Amikor levelet kapott tőle, akkor „fölment az Úr házába, és kiterítette azt [...] az Úr előtt” (Ézs 37,14). Az Isten magasztalásában rejlő erő éppen abban nyilvánul meg, hogy nem valamiért, hanem önmagáért dicsérem Istent. Mert ő akkor is hatalmas Úr, ha én éppen nehéz helyzetben vagyok.

Szombat (október 15.) De én az Urat várom, szabadító Istenemben reménykedem: meg is fog hallgatni Istenem! Mik 7,7 (Kol 3,2; Mt 14,22–33; Eszt 9,29–10,3) Mindenki vár valamire vagy a valakire, aki az életét boldoggá és teljessé teszi. Aki megoldja a problémákat, kisimítja a göröngyöket. Mindenki várja a nagy pillanatot, amikor minden értelmet nyer; mindenki vár arra, hogy kimondhassa: ezért érdemes volt megszületni. Mindenki várja a segítséget a bajban, a válaszokat a kérdésekre. „De én az Urat várom, szabadító Istenemben reménykedem: meg is fog hallgatni Istenem!”

■ GRENDORF PÉTER

Betöltött űr

Hulej Enikő lelkész iktatása Kisvárdán

Új és fontos állomásához érkezett az életútján augusztus 1-jén Hulej Enikő lelkész és a Nyírtelek, Kisvárdai és Görögszállás központtal működő Filadelfia Evangélikus Egyházközség is. Hulej Enikő a nyugdíjba vonuló Györfi Mihály helyét vette át, hogy együtt szolgálja a közösséget Malik Péter Károly igazgató lelkésszel. Az új lelképásztor a kisvárdai parókiára költözött be, így több figyelem jut majd az ottani hívekre. Iktatását szeptember 18-án tartották.

Kisvárdán 1974 óta, Bárdossy Tibor távozásától számítva negyvennyolc éven át nem volt helyben lakó lelkész. Az elmúlt huszonnégy évben Nagy Miklós és felesége, Edit nagy odaadással gondozta a gyülekezetet, mégis: a lelkésziktatás egy majd fél évszázados űrt tölt be – talán úgy is fogalmazhatunk, hogy egy öt évtizedes imafolyam meghallgattatása.

A kilencvenéves templom szépen megtelt az ünnepségre, elsősorban a nyírteleki és a kisvárdai hívekkel, illetve a Hulej Enikő előző szolgálati területeiről érkezett vendégekkel.

Zsarnai Krisztián, a Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye esperese az iktatási prédikációjában 1Kir 17,24 alapján szólt: „Most már tudom, hogy te Isten embere vagy, és hogy igaz a te szádban az Úr igéje!”

Hulej Enikő a Bács-Kiskun megyei Csengődről származik. Lelkesi elhívását tizenhét évesen kapta Istentől, amikor a Csengőd–Páhi–Kaskantyú Evangélikus Társult Egyházközségben laikus szolgálóként segítette lelképásztorát. 1998-ban kezdte meg teológiai tanulmányait. Két évig Norvégiában tanult. Szentelése küldő gyülekezetében volt 2005-ben. Félállásban a Pesti Egyházmegye segédlelkészeként a pestszentlőrinci és a pestszentimrei gyülekezetben szolgált, félállásban pedig szerkesztő-riporter munkát végzett az Evangélikus Rádiómisszióban. 2010 szeptemberében Kecskemétre került, a gyülekezet másodlelkésze volt 2021 augusztusáig. Az elmúlt évet rendelkezési állományban töltötte, hogy meglássa, hol van számára az Isten által Jel 3,7–8 alapján ígért nyitott ajtó, de közben hirdette az ígét vendégszolgálóként különböző gyülekezetekben, valamint a médiában.

Többek között emlékeztette lelkésztársát: „Gyógyító szó kell, hogy ajkadról áradjon. A gyógyítás, a vigasztalás, az evangélium szava! Nem te fogsz gyógyítani, vigasztalni, hanem az az evangélium, amit hirdetsz, az Úr igéje, a Krisztusról szóló üzenet!”

A beiktatás után tizenhat lelkész adott áldást Hulej Enikőnek. A testvéregyházak képviselőinek jelenléte arra is jó példa, hogy az elődök által kijárt út még az ökumenikus együttműködés területén is alapos volt. Csakúgy, mint a civil kapcsolatokban, hiszen tiszteletét tette az ünnepségen Leleszi Tibor kisvárdai polgármester és Seszták Miklós országgyűlési képviselő is.

Hulej Enikő az igehirdetésében Kol 3,17-et idézte: „Amit pedig szóltok vagy cselekesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálát adva az Atya Istennek óhatala.” A lelkész nő a figyelmet a Jézussal való élő kapcsolat fontosságára irányít-

totta, amelynek mind szavakban, mind tettekben meg kell mutatkoznia. Van-e hatása Jézusnak hétköznapjainkban? Hogyan tovább, gyülekezet, lelkész? – hangzottak sorra a kérdések, majd pedig egy megnyugtató válasz: Jézussal van tovább.

Az ünnepség közgyűléssel, ennek keretében számos köszöntéssel folytatódott. Emellett énekeltek például a kisvárdaiak és a nyírtelekiek, valamint szót kért a norvég testvérgyülekezet vezetője is. Az alkalom a kertben szeretetvendégséggel zárult, sok beszélgetéssel, öleléssel, találkozással és búcsúzással. „Mert valami véget ért, kezdődik más talán...” – hisszük, ez Isten megújító áldása Kisvárdán.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

FOTÓK: KOVÁCS BARS ÉS MALIKNÉ GYÖRFI ESZTER

„Isten munkatársai vagyunk...”

Elindult a gyülekezetimunkatárs-képzés második évfolyama

Közel egy évvel az első évfolyam bizonyítványosztó ünnepsége után, szeptember 17-én elindult a gyülekezetimunkatárs-képzés második évfolyama. Egyházunk országos irodájának templomában több mint ötvenen gyűltek össze az első alkalomra, amely nem csupán évnyitó volt, hanem el is kezdődött az oktatás öt szakirányon. A képzés célja, hogy a gyülekezetekben szolgáló lelkészek mellett megfelelő szaktudással rendelkező munkatársak is működjenek, mert – ahogy tudósításunk címében és a képzésről szóló hirdetésben is olvasható – „Isten munkatársai vagyunk...” (1Kor 3,9).

A napot Gáncs Péter áhítata nyitotta. A képzés koordinátoraként is tevékenykedő nyugalmazott elnök-püspök először a hallgatóknak küldött felvételi tájékoztatóban is szereplő Római levél-beli ige alapján Isten irántunk való végleges és

velünk született, és magunkra öltük mindazt, amit a Mestert követve a hétköznapiakban is méltósággal viselhetünk.

Az új évfolyamot Krámer György is köszöntötte. A képzésnek is helyet adó Szentkirályi utcai székházban folyama-

evangélikus identitása és különösen az evangélikus egyházhoz való kapcsolatuk került a középpontba: mindenkinek fizikailag is el kellett magát helyeznie az egyházhoz való viszonyát tekintve először egy orvosi váróterem és egy barátságos nappali szoba által jelképezett érzelmi tengelyen, majd ugyanezt megismételték a *modernség, új és tradíció, régi fogalmak* mentén is. Hasonló módon dolgozták fel a hallgatók istenképét is, amikor a *mindenható, szolga, úr, barát és atya* szavak közül kellett kiválasztaniuk azt, amelyik a leginkább jellemzi az Isten személyével kapcsolatos viszonyukat. Néhány vállalkozóbb kedvű résztvevő pedig szóban is megoszthatta a többiekkel választásának a magyarázatát. A gyülekezeti és missziói osztály vezetőjének célja, hogy ezeken a napindító közös alkalmakon a következő fél év során az evangélikus lelkiség, spiritualitás mélyére tekintsenek a képzésben részt vevőkkel.

A nap további részét szakirányonként külön töltötték a „diákok”. Ha valaki ezen a hétvégi napon körülnézett volna az iroda épületében, mindenhol lelkesedést, aktív munkát és tanulni vágyást tapasztalt volna.

A korábbi gyakorlathoz hasonlóan a napot egy rövid közös alkalommal zárták, amelyen a „kincsek közös összehordása érdekében” minden szakirány magával hozott egy-két tanulságot is; ezeket össze is írták egy táblára. Zárásként mindenki úti áldással indulhatott haza.

A képzés a tervek szerint hat alkalomból áll majd; március végén kerül sor az utolsó képzési napra, ezt áprilisban közös záróünnepség, a tanúsítványok átadása követi. A 2022-es évfolyamra összesen ötvenketten jelentkeztek. A képzés előzetesen meghirdetett szakirányai a gyermek-, az ifjúsági, a diakóniai munka, az adminisztráció és menedzsment, valamint az idén újként induló médiaszolgálat.

■ ZÁSKALICZKY ANNA ESZTER

A SZERZŐ FELVÉTELE

visszavonhatatlan elköteleződéséről beszélt (Róm 11,29). Majd az *Útmutató* aznapi újszövetségi ígéje alapján – „*Mint Istennek szent és szeretett választottai, öltsetek magatokra könyörületes szívet, jószágot, alázatot, szelidséget, türelmet*” (Kol 3,12) – arra hívta fel a jelenlévők figyelmét, hogy Jézus a ruhatárából válogatott nekünk azért, hogy levetkőzzük azt, ami

tosan az egyház megújításán, frissítésén dolgoznak, minden adminisztratív feladat mögött is ez a cél áll, és ebben hasonlítanak a képzésben részt vevőkre, akiknek ugyanez a céljuk, a belső elhívásuk – fogalmazott az országos iroda igazgatója.

A reggeli közös együttlét folytatásában Németh Zoltán testileg és lelkileg is megmozgatta a csapatot. A résztvevők

Gyülekezettámogatási eljárásról döntöttek az országos presbiterek

Az energiaár-növekedés miatt szükségessé vált gyülekezettámogatási eljárásról, illetve az oktatási, nevelési intézményekben dolgozók egyszeri támogatásáról is döntöttek a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériumának tagjai a testület legutóbbi, szeptember 22-ei ülésén. A legfontosabb napirendi pontokról az alkalom levezető elnöke, Pröhle Gergely országos felügyelő adott tájékoztatást.

Az energiaár-növekedés miatt szükségessé vált gyülekezettámogatási eljárásról az országos iroda előterjesztését hallgatták meg az országos presbitérium tagjai. Az előzetes felmérések alapján közel harmincszázalékos energiamegtakarítás várható országos szinten, ugyanakkor azok a gyülekezetek, amelyeket fizetéseik hiánya fenyeget, egy részletes eljárásrend alapján kérhetik az egyház segítségét. Az országos presbiterek ugyanakkor hetvenmillió forintot biztosítanak az idén elvégezhető energetikai korszerűsítések támogatására.

A presbiterek döntöttek az egyház oktatási-nevelési intézményeiben dolgozók egyszeri, százyolcvanezer forintos támogatásáról az oktatási tartalékalap terhére. Az országos elnökség kezdeményezése – érzélve az oktatásban dolgozók nehézségeit – a fűtési szezon emelkedő költségeit szándékozza ellentételezni.

Összesen százhetvenötmillió forintot csoportosít át a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma az energiaárak növekedéséből adódó gyülekezeti többletterhek kompenzálására. Elsősorban a parókiák, illetve a gyülekezeti, közösségi terek megnövekedett rezsi-költségeinek kifizetéséhez, illetve a már folyamatban lévő energetikai beruházások során felmerülő többletköltségek finanszírozásához kérhetnek támogatást az érintettek.

A gyülekezeti élet fenntartásához nélkülözhetetlen feltételek megteremtéséhez – vagyis a parókiák és a gyülekezeti termek működtetéséhez – kérhetnek segítséget az országos egyháztól azok az egyházközségek, amelyek a megnövekedett rezsi-költségek miatt fizetéseik hiányában válnának. A támogatás akkor igényelhető, ha az egyéb rendszeres havi kötelezettségek megfizetése mellett előreláthatóan három hónapon túl a rezsi-költségek viselése nem biztosítható. A központi segítség elnyerésének további feltétele, hogy az adott presbitérium mutassa be, milyen lépéseket tett eddig a racionalizálás és a takarékoság érdekében, illetve hogy a gyülekezeti tagok maguk is részt vállaljanak a megnövekedett terhek viseléséből. A beérkezett kérelmekről havonta hoznak döntést; az országos iroda előkészítése alapján, az egyházmegye egyetértésével az egyházkerületi elnökség szavazza meg. Az odaítélt

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Az oktatási ügyeket tárgyalva a presbiterek döntöttek arról, hogy a régóta tervezett Evangélikus Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményt, amelyre a fedezet kormányzati forrásból rendelkezésre áll, a Rózsák terén, evangélikus középiskolai kollégiumunk épületében állítják fel úgy, hogy minél inkább meg lehessen óvni az épület eredeti térkialakítását.

Evangélikus.hu

havi támogatás a fűtési szezon végéig áll fenn. Erre a célra az országos presbitérium 2022. december 31-ig százmillió forint keretösszeget különített el.

Folyamatban lévő energetikai beruházások esetében a projektek költségeinek legfeljebb ötven százalékához igényelhetnek támogatást az egyházközségek. Olyan felújítások, korszerűsítések kapcsán van mód erre, amelyek befejeződnek ebben a fűtési szezonban, és eredményük már várhatóan hatással lesz az energiateljesítményre a téli időszakban. 2022-ben összesen hetvenmillió forintot biztosít erre egyházunk.

A támogatások igénylésének pontos feltételei és az online igénylést biztosító felületek hamarosan elérhetők lesznek, ezekről az országos iroda tájékoztatja majd a gyülekezeteket.

Az országos presbitérium további ötmillió forintot arra a célra különített el, hogy azokat a lelkeseket támogassa, akik egyházi ingatlanban laknak, és nem lakossági tarifa alapján maguk fizetik a rezsit.

A gyülekezettámogatási rendszer egy további pillérének – anyagi és szakmai támogatás azon egyházközségeknek, amelyek 2023-ban energetikai felújítást, korszerűsítést terveznek – kidolgozása még folyamatban van. Az országos presbitérium várhatóan a novemberi ülésen fogja tárgyalni az erre vonatkozó javaslatot.

Tanítványok lehetünk!

Több mint másfél ezren voltak az evangélikus presbiterek országos találkozásán

FOTÓ: PETE DÓRA

Gyülekezetek és intézmények vezetői, illetve munkatársai számára rendezett konferenciát szeptember 24-én Budapesten, a Hungexpo C pavilonjában a Magyarországi Evangélikus Egyház. Az evangélikus presbiterek országos találkozásán összesen ezerhatszázan merítettek erőt további szolgálatukhoz abból, hogy Jézus elfogadta és elhívta őket, és az ő tanítványai lehetnek.

Pröhle Gergely országos felügyelő a mindennapi H-vitamin fontosságáról szóló köszöntőjében. A közös éneklés során együtt zengett, *Dicsérjük Istent* (EÉ 52) kezdetű ének egyik sorát kiragadva arra biztatta a jelenlévőket, hogy ki-ki „buzgó hálát vigyen oltárára” a veszedelmek, tragédiák közepette is. Érdemes azonban a veszteségekre, a nehézségekre úgy tekinteni, mint amelyek egyúttal lehetőségeket is rejtenek: kellő kreativitással

megragadhatjuk és kibontakoztathatjuk ezeket. Feladatainkhoz a hálaadásból meríthetünk erőt, arra pedig mindig van okunk, mégpedig azért, mert Isten velünk van, közöttünk van.

KOVÁSZ VAGYUNK?

Egy igen aktuális téma, a népszámlálás adta az apropóját Hafenscher Károly biblia-tanulmányának. A Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkes elnöke, az

Evangélikus Hittudományi Egyetem tan-székvezető egyetemi tanára *Megszámál-tatunk...* című, Jer 3,22-ből kiinduló elő-adásában megannyi ó- és újszövetségi történeten keresztül mutatta meg, hogy egyfelől Isten a számok Ura, ugyanakkor ő egészen másként számol, mint mi.

Isten újra és újra azzal a kérdéssel szembesíti népét és így minket is, hogy az erő, a hatékonyság vagy épp a győzelem a létszám függvénye-e, vagy attól függ, hogy rábízzuk magunkat, és számolunk az ő ígéreteivel. „Isten mindannyiunkat megszámlál és számontart, együtt is, és egyenként is. És ha a nevünk fel van írva a mennyben, akkor annak nagyszerű következménye van: a kiteljesedő, az örök élet” – hangsúlyozta Hafenscher Károly.

A zsinat lelkeszi elnöke utalt arra, hogy a világ és az egyház is az állandó növekedés bővületében él. Ehhez kapcsolódóan tette fel a kérdést: vajon amikor Isten azt mondja, „megszaporítom szolgálóimnak, Dávidnak az utódait és a lévitákat, akik nekem szolgálnak”, akkor lehetséges, hogy nem vagy nemcsak kvantitatív (számszerűen kifejezhető) növekedésre gondol, hanem kvalitatív (minőségi) gyarapodásra is?

Vajon miért várjuk a népszámlálás eredményeit? – tette fel újabb provokatív kérdését Hafenscher Károly. Azért akarjuk tudni, hányan vagyunk, hogy impozáns és tekintélyes képet tudjunk mutatni kifelé? Vagy a misszióhoz szeretnénk reális képet nyerni? És számolunk-e az egyházat létrehozó, megújító, fenntartó, célba juttató Lélekkel? „A lényege szerint mindig kisebbségben élő kereszténység jó, ha tudja, ereje és jövője csak Istenben van” – húzta alá.

A kevés mindig hatékonyvá válik Isten kezében, gondoljunk csak a csipetnyi sóra, a mustármagra, a kovászra. Utóbbiból már kétszázaléknyi is elég ahhoz, hogy átjárja az egész tésztát. Mi vagyunk ilyen kovászok Magyarországon...? Betöltjük küldetésünket? Vagy ahelyett, hogy átjárnánk a világot mi, az egyház, Isten már itt működő országa, a világ jár át minket? Tartsunk ebben is önvizsgálatot! – mondta az előadó.

Amikor Jézust arra akarják rábírní, hogy árulja-e, kevesen vannak-e, akik üdvözülnek, ő az egyes emberre mutat: Igyekezzetek bemenni az Isten országába! (Lk 13,23) Mert Isten célja egyértelmű: azt szeretné, hogy minden ember üdvözüljön. A mi küldetésünk – foglalta össze Hafenscher Károly –, hogy amikor szolgálunk, akkor azt összefogással tegyük, az Istenre való ráhagyatkozással, ugyanakkor józanul, egyszerűen felszabadultan, kényszer nélkül. Mert „mi nem elvárt számokat teljesítünk, hanem Isten országát építjük”.

A MAGVETÉS SOHA NEM HIÁBAVALÓ

A bibliatanulmányhoz kapcsolódó panelbeszélgetésben Szlaucó-Bobál Orsolya ceglédi lelkeszi két-két lelkipásztor (Deák Lászlót Kispestről és Kovács Viktort Ajkáról), illetve gyülekezeti felelősöt (Ratkay Dorottya hitoktatót, vallásszociológust Gyomárról és Pesti Fruzsina jogászt Legendről) kérdezett,

Az EPOT záró istentiszteletének offertóriumai diakóniai célt szolgált. Az 1 684 580 forint perselypénzzel a Magyarországi Evangélikus Egyház nevelőszülői hálózatát támogatják. A más formában érkezett összesen 615 970 forint is az adomány összegét növelte.

többek között arról, véleményük szerint kik vallhatják magukat evangélikusnak a népszámláláson.

A beszélgetés résztvevői egyetértettek abban, hogy ha valaki nálunk hallja meg Isten szavát, elkötelezett valamelyik közösségünk iránt, és részt vállal a terhek hordozásában, az bátran vallhatja magát evangélikusnak.

A presbiterek, önkéntesek aktivizálásával kapcsolatban az merült fel kérdésként, vajon hogyan lehet megszólítani másokat ahhoz, hogy ne csak az „erős magra” lehessen számítani. Elhangzott, hogy ha valaki magáénak érez egy kezdeményezést, ha talál személyes kapcsolódási pontot, akkor sokkal könnyebb bevonni a feladatokba, illetve akkor a saját alkalmatlanságérzetén is könnyebben túl tud lépni.

A panelbeszélgetésben a jelenlévők érintették az iskolai hitoktatásnak a gyülekezeti életre való hatását, a koronavírus-járvány hozta nehézségeket és a közösségi alkalmak újraindulása után jelentkező kihívásokat is.

Elhangzott, milyen fontos tudatosítani magunkban, hogy a mi feladatunk a magvetés, és az soha nem hiába való. Egy-egy mondatunk, cselekedetünk bármikor jó talajba hullhat. A növekedés, a szárba szökkenés ugyan később jön, de Isten országának épüléséhez itt és most van szükség a bizonyosságtételeinkre.

A délutáni programban összesen öt szekcióban egy-egy „felszólításon” gondolkodtak közösen a résztvevők. A szünetben a lehetőségek piaca révén egyházunk különféle intézményeinek, szolgálatainak gazdag kínálatával ismerkedhettek a jelenlévők.

TI ADJATOK NEKIK ENNI!

Az EPOT záró istentiszteletének liturgiájában Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke és Korányi András, a Déli Egyházkerület püspökhelyettese működött közre. Az énekek a főtí Evangélikus Kántorképző Intézet Mandák kórusának (karnagy: Kertész Péter és Kretz István) és Bence Gábornak a kántori szolgálatával szóltak meg. A prédikáció alapjául az ötezer

ember megvendéglésének története (Mk 6,30–44) szolgált. Fabiny Tamás elnök-püspöknek, az Északi Egyházkerület lelkeszi vezetőjének igehirdetését Végh Lajos képzőművész homokanimációja és Pozsár Eszter előadóművész szaxofon-, illetve fuvolajátéka gazdagította.

Mint a juhok pásztor nélkül: ilyennek látta Jézus az öt körülvevő embertömeget – fogalmazott igehirdetésében Fabiny Tamás. Deorientáltak, fáradtak, éhesek voltak. Most is vannak körülöttünk ilyen emberek, akik egyetlen »kosárral« kelnek útra, és bolyonganak a világban. Vegyük észre őket!” – intett mindenkit az elnök-püspök, majd a tanítványokra irányította a figyelmet. „Hozzátok hasonlóan mi is gyakran vagyunk érzéketlenek mások dolgai iránt” – szembesítette a hallgatóságot. Jézus magatartása kapcsán az igehirdető azt emelte ki: ő nem hagyta magát eltántorítani, hanem világosan kiadta a feladatot a tanítványoknak: „Ti adjatok nekik enni!”

Fabiny Tamás mellékszálként elmondta: a történet egy új olvasata, értelmezése szerint a valódi csoda nem az öt kenyér és a két hal megszáporítása volt, hanem az, hogy Jézus rávette az embereket, vegyék elő, amit rejtegettek, és osszák meg egymással. A maradékok összeszedése kapcsán pedig a takarékosságot, a felelőtlen pazarlás helyett a gondos felhasználást emelte ki.

„Jézus országában megvalósul az igazságosság, és méltósága van minden embernek” – fogalmazott az elnök-püspök, majd rámutatott: jóval többről van azonban szó a történetben, mint egy szociális kérdés megoldásáról. Jézus ugyanis – csakúgy, mint később, az utolsó vacsora alkalmával – vette a kenyeret, megtörte, és tanítványainak adta. „Ő ma is közösségbe vonja az embereket. Akkor lehetünk felelős vezetők, ha hagyjuk, hogy Jézus vezessen minket. Akkor tudunk másokat táplálni, ha ő táplál minket. Olyan asztalhoz hív minket, ahol ő ül az asztalfőn. Legdrágább ajándékát, testét és véréát adja nekünk. Isten szeret minket, mi is szeressük gyülekezetünk, egyházunk tagjait.”

■ VITÁLIS JUDIT

Célratoró kérdések, továbbgondolható válaszok

A tanítványi léttől a pénzügyekig – eszmecserék a presbiteri találkozók szekcióiban

Interaktív, nemcsak a felszínt kapargató, hanem a témák valódi mélységeit megmutató szekcióbeszélgetésekre várták a résztvevőket az evangélikus presbiterok országos találkozásának szervezői. Az öt helyszínen párhuzamosan zajlott programokon elhangzott gondolatokból adunk ízelítőt.

A SZENTÍRÁSRA ÉS EGYMÁSRA HANGOLÓDVA

A Szentíráshoz való viszonyunk és a spiritualitás megélése is témává vált a *Merítsünk spirituális forrásainkból!* című szekcióbeszélgetésen. Szabóné Mátrai Marianna nyugalmazott lelkész, a Déli

resztő előadásban engedett betekintést a sokféle teológiai értelmezésbe, és emberi határainkról is szó esett.

Miközben a magukat gyakorló kereszténynek vallók száma Európában rohamosan csökken, addig a spiritualitás utáni érdeklődés növekvő tendenciát mutat – hívta fel előadásában a figyelmet Sefcsik Zoltán, majd az ellentmondás

az emberből indul ki, és azt kérdezi, hogy én, az ember milyen technikát használjak, hogy a magam erejével át tudjam törni a transzcendens határát”.

Sefcsik Zoltán ezért a szó megtisztításának igényére utalt, valamint egy definiálási lehetőséget is javasolt: „A spiritualitás a Krisztus-hitünk megélésének módja a hétköznapokban. Az Istennel való kapcsolat ápolása és a szándéka szerinti gyümölcsök érlelése.” Mivel személyes jellegű, ezért egyedi színeket hordoz, de ez a színesség csak akkor válik egymást kizáró tényezővé, ha szokásaink, világlátásunk bemerevedik. A reformatori spiritualitás sajátja, hogy „a Szentírásen tájékozódva akarja megélni a Krisztussal való kapcsolatot”.

„Isten szólal meg a Bibliában, ő mondja el magáról azt, amit tudnunk kell” – hangsúlyozta Szabóné Mátrai Marianna, amikor a bibliaértelmezés sokrétűségéről beszélt. Rámutatott, hogy maga a Szentírás egyrészt a kinyilatkoztatás könyve, így „égi könyv”, de látnunk kell, hogy az ott olvasható szövegek több évszázad alatt kerültek papírra, évszázadokon keresztül formálódtak, alakultak.

Az előadó a fundamentalista és a liberális bibliaértelmezés kapcsán kiemelte, hogy a látszólagos ellentétek ellenére mindkét csoportnak ugyanaz a célja. „A Biblia súlyát, hitelességét szolgálják, csak más-más úton teszik ezt. Nem engedhetjük meg magunknak, hogy ne becsüljük a másoknak az Isten szeretetéből kiinduló gondolkodását!”

Szabóné Mátrai Marianna és Sefcsik Zoltán is a bibliaolvasó, imádkozó életre hívta fel a figyelmet, hangsúlyozva, hogy éljünk a testvéri közösség által megélhető színesség adta kincsekkel, valamint tudatosítsuk magunkban, hogy mindnyájan „Isten gyermekei vagyunk”.

■ – GALAMBOS –

Sefcsik Zoltán és Szabóné Mátrai Marianna

Evangelikus Egyházkerület korábbi püspökhelyettese, az Evangelikus Hit-tudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének korábbi vezetője és Sefcsik Zoltán, a Szekszárd és Környéke Társult Evangelikus Egyházközség lelkésze gondolatéb-

kapcsán rámutatott, hogy míg az eredeti jelentés szerint „Isten Lelkéből indul el egy folyamat, ő az, aki a mi szívünkben szállást akar venni, hogy naponta vigyen és vezéreljen, addig az a spiritualitás, amit a közbeszédben annak neveznek,

TANULÁSSAL AZ ELKÖTELEZŐDÉSÉRT

A tanítványi létet, az élethosszig tartó tanulást állította a középpontba az EPOT *Tanuljuk a Krisztust!* című szekciója. Pángyánszky Ágnes, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének vezetője, egyetemi adjunktus és Koczor Tamás, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium iskolalelkésze, a budapest-ferencvárosi gyülekezet lelkésze kalauzolta mély vizekre a jelenlévőket.

„A kereszténység egy drámai élményből fakad. Az alapállás: életünk odakerült Krisztushoz. Hogyan marad ez tartós, életképes? Vajon érzés vagy tudás kell a megőrzéséhez?” – ezekkel a gondolatokkal indította a beszélgetést Koczor Tamás. Tüppontos, szinte provokatív kérdéseivel azt firtatta: Kereszténységünk höz mennyire van szükségünk tudásra? Érzés vagy tudás van a hitünk mélyéig hatolva? Ahogy Koczor Tamás rávezető kérdései és a megszólalók vélekedése során egyre mélyült a téma, a résztvevők is újragondolták első választásukat.

Emberi kapcsolatainkban is dráma, amikor fontossá válik valaki – emelte ki Koczor Tamás. Ám ezután újra és újra keresni, kutatni kezdjük, ki is ő, hogy minél mélyebben megismerjük. A keresztény tanulás is így működik: sok beszélgetés, találkozás, nem szűnő tudásvágy kell, hogy jellemezze.

Tanuljuk a Krisztust! – vette át a szót Pángyánszky Ágnes. Arra bátorította hallgatóságát, gondolkozzanak el olyan alapvető kérdéseken, mint például hogy mit jelent Isten igéje köré gyülekezni, lelkileg megújulni, életünk kérdéseiről Isten igéjének fényében gondolkodva engedelmessé és bátornak lenni, Krisztus-követő életet kérni Istentől és arra elköteleződni.

Ezután helyzetjelentést kaptunk a gyülekezeteinkben zajló tanításról mint szolgálatról, kitérve a presbiteri felelősségterületekre. A paletta széles: hitoktatás, gyermekmunka, confirmáció, ifjúság, felnőtt-bibliaóra. Nélkülözhetetlen egy jó stratégia, hiszen a tét a gyülekezetek jövője. A tanítás súlya és szerepe óriási, és e munkához szerencsére nagyszerű eszközök állnak rendelkezésre. Mindennek alfa és oméga a Írással való elmélyült, személyes, bölcs és tudós kapcsolat, de emellett számos kézikönyv (például: *Tanulj a közösségben; Együtt a hit útján; Növekedjünk a hitben*) áll rendelkezésre.

Pángyánszky Ágnes

Végül a gyülekezetpedagógiai és missziói hangsúlyokat tekintettük át, kezdve a munkatársképzéstől a közös étkezéseken, a generációk találkozása adta közösségépítő alkalmakon át a családok bevonásáig és az élethosszig tartó tanulásig. Így lett kerek egész a szekcióbeszélgetés a kezdeti játéktól a három zárókérdésig: hogyan tudja a presbitérium motiválni a gyülekezetet a tanulásra; miként válhat a presbiter mintájává a tanulás iránti elköteleződésnek; milyen lehetőségei, nehézségei vannak a közösségépítésnek?

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

GONDOSAN, FELELŐSEN, KORRUPCIÓMENTESEN

Felelős gazdálkodásról, egyház-finanszírozási kérdésekről hallhattak az *Éljük meg a hitünket!* címet viselő szekció résztvevői. A beszélgetést Fábri György, az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője és ifj. Zászkaliczky Pál, egyházunk gazdasági bizottságának tagja, az Evangélikus Kántorképző Intézet gazdasági vezetője, a rákoskeresztúri gyülekezet presbiter (korábbi felügyelője) vezette fel.

Vizsgáljuk meg, hogyan gondolkodunk a saját pénzünk és a gyülekezet pénzének összefüggésében – ezzel a

felszólítással vezette fel előadását Fábri György. „Az egyházat, a gyülekezeteket nekünk kell eltartani – fogalmazta meg a témával kapcsolatban az egyik legfontosabb üzenetként. – A pénz ennyiben egy jelrendszer, amely kifejezi az odatartozásunkat, az áldozatvállalásunkat, jellemez bennünket, hogy hogyan bánunk vele.” Mint mondta, a lutheri egyházképben megvannak a történeti, tanításbeli gyökerei annak, hogyan bánjunk a pénzzel: gondosan, felelősen, mértékletesen, korrupciómentesen és szolidárisan.

„Krisztusban való egységünket kifejezi, hogy tudunk együtt hitéletet finanszírozni, hitéletet megélni, ehhez nem szabad rászorulnunk külső hatalmak támogatására” – emelte ki Fábri György. Megjegyezte, hogy az állam természetes módon vesz részt az evangélikus egyház oktatási és diakóniai intézményeinek finanszírozásában, hiszen ezek állami feladatok, ugyanakkor a hitéleti missziós tevékenység finanszírozását (a lelkészek fizetését, lakhatását, a működési költségeket) a gyülekezeteknek saját forrásból kell biztosítaniuk.

Ifj. Zászkaliczky Pál a saját gyülekezetének példáján keresztül hozta közelebb a hallgatóságához, hogy gazdasági szempontból milyen kihívásokra kell megoldást találni. ►

Ifj. Zászkaliczky Pál és Fábri György

Emlékeztetett rá, hogy még felügyelői szolgálatának a kezdetén a gyülekezet tagjaitól származó bevételeket négy csoportra osztotta fel: egyházfenntartási hozzájárulás, adomány, perselypénz, illetve az évente valamilyen meghatározott célra meghirdetett pünkösdi adomány.

A rákoskeresztúri gyülekezetben 2001-től 2014-ig tapasztalható stagnálás után kezdett emelkedni a befizetések összege, ami annak tudható be, hogy a gyülekezet vezetősége számára nagyon fontos a gazdálkodás átláthatósága. „Meggyőződésem, hogy a gyülekezeti tagok sokkal jobb szívvel nyúlnak a pénztárcájukba, ha tudják, látják, hogy mi történik a gyülekezetben” – mondta el ifj. Zászkaliczky Pál.

A közönség soraiból érkező észrevételek, hozzászólások, javaslatok után a szekcióülés zárásaként Fábri György ismertette, hogy működési bevételként a gyülekezeti tagoktól évente – mai áron számolva – 2,4 milliárd forintnak kellene befolynia egyházfenntartási járulékként. Ehhez a választói névjegyzékben szereplő legalább hetvenezres létszám megőrzése mellett (2011 óta ez a szám nyolcvanhatezerről hetvenkétezerre csökkent) a keresőknek havonta ötezer forintot, a nyugdíjasoknak kétezer-nyolcvanhárom forintot, a diákoknak pedig havonta százhuszonöt forintot kellene odaszánniuk a gyülekezeteiknek, és „akkor saját ügyükké válik az egyház”.

■ BALCZÓ MÁTYÁS

„FÜL, SZÁJ, KÉZ VAGY LÁB?”

Valóságosan és gondolati szinten is megmozgató foglalkozást tartott a *Működünk együtt, mint egy test tagjai!* című szekcióban Heinczinger Orsolya budavári gyülekezeti felügyelő, az Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalának vezetője és Mesterházy Balázs lelkész, a kőszegi evangélikus középiskola intézményvezetője.

Mesterházy Balázs és Heinczinger Orsolya

„Fül, száj, kéz vagy láb?” – hangzott a talányos kérdés a résztvevők felé, akiknek saját intuíciójuk alapján kellett betagozódniuk valamelyik kategóriába, s csak ezután fedték fel a szekció vezetői, hogy melyik testrészhöz milyen feladatok, tevékenységek tartozhatnak.

A fülhöz a meghallgatás két lehetséges módját lehet csatolni: egyfelől fontos, hogy információkat gyűjtsünk egy döntés előtt, másrészt idetartozik a lelkigondozói helyzetben való jelenlét is. A száj ugyancsak kettős jelentéssel bírhat: utalhat az evangélium hirdetésére, de ugyanígy a saját vélemény artikulálására is. A láb a diakóniát, a házhoz vitt segítségnyújtást jelképezheti, a kéz pedig a kétkezi munkavégzést, a látható eredményt hozó tetteket.

A folytatásban a résztvevőknek szervezniük kellett, szerintük melyik testrészt hiányzik a legjobban a gyülekezetekből; melyikből van a legtöbb; melyikre igaz, hogy nélküle nem működik egy közösség; melyikről tudják kijelenteni, hogy már a nagymamájuk is ilyen volt; továbbá melyik kapcsán mondanák azt, hogy ők is azok szeretnének lenni.

A beszélgetés második felében néhány előre felkért hozzászóló fogalmazta meg gondolatait az elé tárt kérdésről. Homoki Olga budafoki presbiter arról beszélt, hogy a kántori szolgálatba „beleszületett”, de van olyan terület is, amelyen nem a saját képességeire hagyatko-

zik, hanem azt figyeli, az Úr megszólítja-e az adott feladattal. Sztrókay Attila, a Nemescső–Meszlen–Acsád–Kőszegdoroslói Társult Evangélikus Egyházközség felügyelője szolt az őszinte beszéd fontosságáról, egymás kölcsönös informálásának szükségességéről, a kimondott szó megtartásáról. Baranyay Bence répcelaki lelkész arra mutatott rá: a nagy célok eléréséhez sok lépcsőfok vezet, meg kell találni ezeket a közbülső, kisebb célokat, és azokért kell fáradni.

Morauszky Tamás, a nyíregyházi evangélikus gimnázium intézményvezetője és Szücs Eszter dombóvári lelkész, a kaposzekcsői evangélikus diakóniai otthon intézményi lelkésze is arra mutatott rá, miket tesznek azért, hogy közelebb hozzák egymáshoz a gyülekezeteket és az intézményeket. Oberling Zsanett hittanár, a győri evangélikus oktatási központ pedagógusa, a bokodi gyülekezet kántor-presbitere azt emelte ki, fontos, hogy mindig célirányosan, személyre szabott feladattal szólítsuk meg az embereket, és ne feledkezzünk meg a köszönet kifejezéséről sem. Magassy Éva budafoki presbiter pedig arról szolt, hogy a legfontosabb az: legyen közös látásunk a gyülekezetéről.

A szekció azzal a nem költőinek szánt, hanem nagyon is fontos kérdéssel zárult, hogy hiányzik-e valamelyik testrész a felsorolásból. Heinczinger Orsolya és Mesterházy Balázs hangsúlyozta: „Ne feledjük el, kinek a teste vagyunk! Krisztus a fej, nincs egyház az ő vezetésénélkül.”

■ – VITÁLIS –

EVANGÉLIKUSNAK LENNI KALAND

Körökbe rendezte a székeket és a jelen lévő presbitereket a *Látni, látszani, láttatni... – szórványlétünk missziói esélyei, gyülekezeteink jövőképe* című szekció két előadója, Pongráczné Győri Boglárka győrsági és Szabó B. András pestújhegyi lelkész. Az interakciónak is teret adó, közösen válaszokat kereső című előadás számos inspiráló, a jövő egyházát is lát(tat)ni engedő gyülekezeti jó példát gyűjtött össze.

A földrajzi helyzet meghatározó egy gyülekezet életében, és ehhez meg kell tanulni alkalmazkodni – hangsúlyozta rögtön az alkalom elején Győri Boglárka. Az önismeret, vagyis az egyén – lelkész, presbiter, gyülekezeti tag – saját határainak és lehe-

tőségeinek ismeretét kulcsfontosságúnak nevezte a gyülekezet építésében.

Szabó B. András egy osztrák teológus, Wilhelm Dantine forradalmi gondolatait helyezte a hallgatóság szívére. „A protestáns lét Közép-Európában kaland” – állította az 1981-ben elhunyt, még a magyarországinál is hányatottabb sorsú evangélikus egyház híve. Az újíto gondolkodó a hitben megélt szabadság lehetőségét hangsúlyozta, amely nagyfokú felszabadulásélménnyel ajándékoz-

likus gyülekezet lelkésze, Baranyay Csaba a férfikorok áldásos hatásairól számolt be, és a vasárnapi istentiszteletek családhiogató kreatív lehetőségei közül említett néhányat.

A vecsési káposztafesztiválon való részvétel már hagyomány a helyi evangélikus gyülekezet életében, és kifejezetten a külsősök megszólítását szolgálja – osztotta meg a hallgatósággal Heinemann Ildikó. Az ízletes étkek mellé a Vecsernye gospelkórus még modern egyházi

FOTÓK: PETE DÓRA

Pongráczné Győri Boglárka és Szabó B. András

hatja meg a gyülekezeteket. Elképzelése szerint ez kívülről is látszik, és vonzóvá teszi az egyházat.

Az előadók a színes szekcióbeszélgetés során több lelkészt is megszólaltattak; ezzel láthatóan az volt a céljuk, hogy a jelenlevők minél többféle gyülekezeti modellből meríthessenek inspirációt. E helyütt a teljesség igénye nélkül csak néhány bemutatkozást emelünk ki. Gabnai Sándor balatonfüredi lelkész a „home office-osok” [akik a legszigorúbb karantén idején a nagyvárosokból a vidéki nyaralójukba húzódtak – a szerk.] gyülekezeti tagságának sajátos hatásait, vagyis a járvány okozta váratlan meglepetéseket és az ehhez való alkalmazkodás lehetőségeit tárta a hallgatóság elé.

Többek között az ökumenikus együttműködés fontosságára hívta fel a figyelmet Kollerné Loós Zsuzsanna, a szentgotthárdi evangélikus gyülekezet lelkésze. Szerinte a közhiedelemmel ellentétben az evangélikus láthatóságot az ilyen alkalomkorántsem csökkentik. A kőszegi evangé-

zenét is kínál. A lelkész a társadalmi hasznot hozó gyülekezeti megmozdulások fontosságára hívta fel a figyelmet: az elsősorban helyi evangélikusok alapította Sátor Egyesület egyik projektjeként működő Sátor sulis tanoda tavasszal Ukrajnából menekült gyerekeket oktatott, most roma fiatalok felzárkóztatása a céljuk.

Mindeközben Debrecenben szombatonként kötényzsépségyversenyt tartanak a lelkes evangélikus ételosztó gyülekezeti tagok, a rászorulók ellátását azon a napon ugyanis kétszázötven adag meleg étel megfőzésével és kiosztásával a helyi gyülekezet végzi.

A résztvevők megláthatták az alkalmon, hogy Jézus egyháza tettekkel épül, és nagyon sok mindent tehet ki-ki a maga gyülekezetében az egyház épüléséért, a látható evangélikusságért.

■ K. A.

Minden szekcióbeszélgetésről bővebb összefoglaló olvasható az Evangélikus.hu honlapon

Szabó András *esperes*
Nógrádi Evangélikus Egyházmegye

Kérjük az aratás Urát!

Gyermekkoromban különös vágy vonzott a templomban az oltárhoz. Az istentiszteleteken irigykedve figyeltem az oltártól jobbra és balra ülő gondnokokat: milyen jó nekik ott az Isten közelében, ajtót nyithatnak az oltárterbe lépő lelkésznek! Ez a vágy különösen is felerősödött bennem, amikor a nagyszüleim voltak a gondnokok. Három évtizednyi lelkési szolgálaton túl is vallom, nincs nagyobb kiváltság, mint az oltár körül forgolódni. Életünket az élő Istennek szentelni, aki elhív, megtisztít, és szolgálatába fogad. Évről évre egyfajta csodaként éljük meg egyházunkban, hogy Krisztusnak a hitre és szolgálatra hívó hatalma mai zavaros világunkban is működik.

Ugyanakkor az utóbbi években a lelkési szolgálatra jelentkezők létszáma aggodalommal tölti el szívünket. Szeptember elején izgatottan kérdezzük a nálunk jobban informáltakat: hányan is jelentkeztek, és mennyit vettek fel hittudományi egyetemünkre? A számok hallatán bizony beindulnak a kialakult rossz reflexeink és válaszaink. Ezért vállaltunk ennyi általános iskolát és gimnáziumot? Sokkal többet reméltünk tőlük... Mások a lelkészcsaládoktól várnák, hogy „termeljék ki az utánpótlást”, mint a régi időkben. Egyesek az ifjúsági munkára kiadott anyagi és szellemi erőfeszítések meg nem térülésén sópáncsognak. Vagy talán maga a lelkész-képzésünk lenne kevésbé vonzó? Megint mások a gyülekezetek felelősségét feszegetik. Miért ilyen erőtlen az ifjúsági munka, miért engedjük, hogy gyermekeink „kikonfirmáljanak” az egyházból?

De önmagunkat felmentő válaszaink is vannak. Világjelenség a lelkési szolgálat iránti érdeklődés apadása. Egyébként is, más hivatásoknál ugyanez tapasztalható: tanárképző főiskolákon jelentkezők híján nem indulnak el bizonyos szakok. Tény, hogy mai világunk jelenségei minket sem hagynak érintetlenül, és józanul végig kell gondolnunk ezeket.

Ha azonban csak rajtunk kívül vagy éppen egymást vádolva keressük a probléma gyökerét, féltő, hogy ugyanott tartunk, mint a sikertelen tanítványok. Kudarcként élték meg, hogy nem tudták kiűzni a néma lelket, és ezért vitába keveredtek az írástudókkal (Mk 9,14). Minden bizonnyal több lehetőség is felmerült. A legfőbb baj és hiányosság azonban az volt, hogy Jézus nélkül is magabiztosnak mutatkoztak. Elhitték, hogy egyedül is

sikerülhet, kellő szakmai rutinnal felvértezve kiűzhetik a néma lelket.

A mi fő problémánk is talán az, hogy túl magabiztosak lettünk. Elhittük, hogy az egyházban automatikusan megy minden magától. Ha pedig mégsem, akkor mindent meg lehet oldani az elmúlt kétezer év tapasztalatával. Bár kétségtelen, az sok mindenre megtanított minket. De azt a leckét talán át kell ismételnünk, hogy a lelkési szolgálatra maga Isten hív el. Ez semmivel sem pótolható.

A Szentírásban nagyon sok elhívástörténettel találkozhatunk. Milyen küzdelmesen indult a nyolcvan éves, nehéz ajkú és nehéz nyelvű Mózes! Jeremiásnak hasonló gondja volt önmagával, tetézve fiatal korával. Isten, ha valakit elhív, minden akadályt el is hárít, és hatalmával vérteti fel szolgáját. Ugyanezt látjuk, amikor Jézus személyesen hívja tanítványait. Neki nem akadály Péter bűne vagy a vámszedőasztal, amely mellől Mátét felállítja. „...akiket elhívott, azokat meg is igazította...” – mondja Pál (Róm 8,30).

Jézus hívó szavában ugyanis a mennyei Atya világteremtő hatalma szólal meg. A világ újjáteremtése kezdődik meg a hirdetett ige által, és ezt a szolgálatra elhívottak kezdeti ellenkezése sem gátolhatja. Ugyanakkor Jézus a valamin fellelkesült önként jelentkezőket határozottan elutasítja (Lk 9,57–58). Csak teher és keserűség lenne számukra a szolgálat, vak vezetne világtalant.

Jó lenne, ha a lelkészutánpótlás kérdését nem egyszerűen az egyház struktúrájának fenntartása szempontjából vizsgálnánk, nem pusztán a jelenlegi szerkezetet féltelnénk. Hanem sokkal inkább missziói lelkülettel a Krisztus-követés örömét szeretnénk továbbadni az evangéliumra és az üdvösségre éhezőknek, egyházon belül és kívül. Kétségtelen, ehhez óriási szükség van a Krisztus által elhívottakra és küldöttekre.

A sikertelen gyógyítás után Jézus az imádság szükségességére hívja fel tanítványai figyelmét. Így egyházunk jövője iránt szorongva nyilván a miénket is. Ha élő közösségekből száll fel az imádságok sokasága az aratás Urához, bizonyosan küld munkásokat az ő aratásába. Tegyük meg minden tőlünk telhetőt az egészséges és vonzó gyülekezetekért, jövőnket pedig, benne a lelkészutánpótlás ügyét, imádságban bízzuk hatalmas Urunkra! ■

Írogatás vagy újságírás

Kilenc perc negyvenkét másodperc. Lemértem. Ennyi idő alatt olvastam el az *Evangelikus Élet* szeptember 11–18-i lapszámában megjelent, *Egyszerűen csak járjuk az erdőt* című riportot. Még tíz perc sincs, de vajon mennyi idő alatt készült el? Hány embernek hány órányi munkája

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

került bele ebbe az anyagba? Ezt összegeztem abból a célból, hogy olvasóink bepillantassanak kicsit az újság készítésének hátterébe.

„Írogatsz még?” – kapom meg időnként a kérdést, amely arra irányul, hogy még mindig újságíróként dolgozom-e. Az írogatás mást jelent, mint amit tapasztalataim szerint a kérdezők értenek rajta. Távoll álljon tőlem, hogy túlértékeljem a foglalkozást, amelyet már több mint tí-

zennégy éve űzök, de azért szeretném világossá tenni, hogy az újságírás, újságkészítés: szakma. Még akkor is, ha a nyilvánosság terei olyan gyorsan és olyan módon változtak meg az elmúlt években, hogy bárki eljuttathatja a gondolatait akár százezrekhez is.

„Írogatsz még?” – kérdezik, én pedig ilyenkor azt válaszolom, hogy igen, írogatok még, amennyiben a pék *sütőjét*, a vájár *farigcsálgatja* a köszönet a tárnában, a lelkész pedig *prédikálgat*.

A rosszindulatú, az egyházi intézményekkel ellenséges vélemények szerint a lelkész nem csinál egyebet, mint jó pénzért beszél valamiről a szószéken, beszédi a hívek adományát, aztán pöffeszkedik a paplakban egész nap. Azzal tisztában vagyunk, hogy ez – mondjuk így – ferdtetés, hiszen tudjuk: hét közben családokat, betegeket látogat, bibliaórát, iskolai hittanórát tart, esket, temet, eljár a gyülekezet gazdasági ügyeiben, netán építkezés, felújítás ügyében intézkedik. Hasonlóképpen érdemes kicsit megismerni azt is, hogy mennyi ember összesen hány órányi munkájának az eredményeként születik meg egy olyan újságcikk, amelyvel az olvasó kényelmesen végez tíz perc alatt. Lássuk lépésről lépésre!

Előkészítés: szerkesztőségi ülésen felmerült az ötlet, hogy mivel a fakitermelés szabályait megváltoztató rendelet heves reakciókat váltott ki, menjünk utána a témának, de ne a szerkesztőségből telefonálgatva, hanem a „terepen”: járjuk az erdőt egy szakemberrel. Ehhez többen hozzátették az észrevételeiket, elkezdődött a gondolkodás, hova menjünk. Beszereztem a szükséges információkat a témával összefüggésben, majd megkaptam a nevet és a telefonszámot. Meg kellett szervezni a riport készítését: időpont-egyeztetés Szűcs János erdészszel, Magyarai Márton fotóriporterrel. A szerkesztőségi üléstől az időpont véglegesítéséig hozzávetőleg másfél munkaóra (nem stopperrel mérve, becsülve).

A riport napja: 11-kor indultunk a fotóssal, Marcival Budapestről, két órával később érkezünk a Mecsek tövében fekvő Váraljára. Nem sokkal később már az erdőn voltunk, ahol Jánossal együtt eltöltöttünk több mint két órát. Ezután

indulás vissza, érkezés a szerkesztőséghez 18 órára. Az újságíró és a fotóriporter egyenkénti hét órájához hozzáadva az erdész szakember munkáját ez összesen három ember tizenhat és fél munkaórája.

A cikk megírása és véglegesítése: a diktafonra felvett hanganyagból négy óra alatt írtam meg az első változatot, ezt átküldtem Jánosnak átnézésre, ellenőrzésre. Ezzel ő is eltöltött fél órát. A tőle visszakapott jóváhagyott szöveget továbbítottam a főszerkesztőnek, aki elolvasta, majd továbbküldte az olvasószerkesztőnek. A nyelvhelyességi, stilisztikai, helyesírási javítás után a „megolvasott” szöveg – ahogyan a szerkesztőségi, nyomdai nyelvhasználatban mondjuk – visszament a főszerkesztőhöz, egyúttal a tervezőszerkesztőhöz, avagy tördelőhöz került, hogy együtt összeállíthassák az újságoldalakat. A kész – „tördelt” – oldalakat ezután a korrektor olvasta-javította végig árgus szemmel. Mindeközben Marci a képekkel dolgozott (letöltés a gépről, válogatás, utómunkák, hogy aztán a képszerkesztő feltölthesse őket a szerkesztőségi szerverre). Kollégáimmal egyeztetve az eredmény: ez a munkafázis hét embernek tízórányi munkájába telt. Elengedhetetlen a kéziratokban szereplő adatok hitelességének, pontosságának ellenőrzése is; vannak esetek, amikor ez akár további órákkal nyújtja meg a folyamatot.

Összegezve: a cikk elkészítése a szerkesztőség és a munkánkat segítő szakember mintegy huszonnyolc órányi munkáját igényelte. Ha ehhez még hozzávesszük a nyomdai előkészítést, a nyomda munkáját, illetve a terjesztést, akkor végeredményként megkapunk legalább harminc órát. Ez a harmincórányi munka a tízpercnyi olvasással összevetve pedig talán hozzájárul ahhoz, hogy túlértékeléstől mentesen, de azért átélhetően rávilágítson az újságkészítői munkára.

És arra is, hogy Magyarai Marci sem *fotózzat*, hanem *fotóz*, hogy Kézdi Beáta sem *főszerkesztget*, hanem irányít egy olyan, elhivatott, szakmai közösséget, amelynek tagjai kegyelmi ajándékuknak megfelelően végzik munkájukat azért, hogy olvasóink kéthetente kezükbe vehessék az *Evangelikus Életet*.

■ BALCZÓ MÁTYÁS

Krisztus siófoki hajójában

Nyarlalók is a magukénak érzik a gyülekezetet

A Balaton déli partjának fővárosában, Siófokon álló, Makovecz Imre tervezte és ma már műemlék evangélikus templom a négy égtáj felé nyitott, jelképezve, hogy a gyülekezet a szélrózsa minden irányából érkezőket várja. Lampért Gábor lelkész a helyieket és a nyarlalókat egyaránt hívogató szolgálatról és a napjaink rohanó emberét megszólító missziói lehetőségekről is beszélt lapunknak.

„A nyolcvanas évek tanácselnöke zsinagóga építésére ingyen ajándékozott egy telket a hitközségnek Siófokon. A külföldi tanulmányait folytató evangélikus lelkész helyettese, a már nyugalmazott Józsa Márton ezen felbátorodva szintén kért telket. Kapott. Erre a telekre kellett templomot, később gyülekezeti termet és paplakot terveznem” – olvasható Makovecz Imre visszaemlékezése az 1986–1988 között tervezett, 1990. június 30-án felszentelt siófoki evangélikus templomról.

„Siófok kis lélekszámú evangélikus gyülekezete vált templomépítő közösséggé egy olyan időszakban, amikor a templomépítés, sőt a gyülekezeti élet sem volt támogatott – mondja a gyülekezet mostani lelkésze, Lampért Gábor. – A Siófoki Evangélikus Egyházközség a rendszerváltást megelőzően kezdett bele Józsa Márton lelkész vezetésével abba a belső és külső építkezésbe, mely végül nemcsak hajlékot, hanem azóta is erősödő közösséget épített a Balaton partján.”

BELSŐ NÖVEKEDÉS

Lampért Gábor a jelenről úgy fogalmaz, hogy lélekszámban nem nagy a gyülekezet, de tagjai összetartó közösséget alkotnak, és igyekeznek a város és a környező települések felé is nyitni. „A gyülekezet abból a szempontból nincs rossz helyzetben, hogy maga Siófok és a környező települések vonzása a gyülekezetet is építi. Sokakat elérünk. Olyan családokkal is kapcsolatunk van, amelyek nem evangélikusok, vagy egyik felekezethez sem tartoznak, de a szimpátia, az emberi kapcsolatok vagy a gyermekek valamilyen formájú, akár hitoktatás általi gyülekezethez kötődése miatt idővel hozzánk kapcsolódnak.”

A fiatalok körében végzett szolgálatról megtudjuk: „Gyülekezetünk fiatalfel-

nőtt-köre több mint húsz éve létrehozta a Siófoki Élő Kövek Egyesületet, ami mindmáig támogatja a gyermek- és közösségi szolgálatokat. Kiemelem az évi két hittantáborunkat, amit a járványos években is megtartottunk. Hagyományteremtő Márton-napi jótékonyági bá-

lunk mellett a gyülekezeti hálaadó napunk is fontos lélek- és közösségépítő alkalom. Emellett a finn és német testvérkapcsolatainkat is ápoljuk.”

Mit tudhatunk a közösség lélekszámáról? „A 2011-es népszámlálás alkalmával a gyülekezethez tartozó körzetben több mint ezren vallották magukat evangélikusnak. Siófokon ez a szám hatszáz fölött volt. Ugyanakkor egyházfenntartó még a templomépítés időszakában sem volt háromszázötvennél több az egyházközségünkben, ma pedig ez a szám százötven alatt van. ►

Ez nem azt jelenti, hogy ennyien vagyunk, hiszen sokkal többen járnak hozzánk, vesznek részt a gyülekezet életében, vagy tartanak valamilyen jellegű kapcsolatot velünk. Ez a szám azt jelzi, hogy csökkenőben van a gyülekezetet fenntartók, rendszeresen adományozók köre.”

A lelkész megállapítja: „Ez összefüggésben van azzal, hogy egyre idősebb az a »nagy korosztály«, amely kiállt a gyülekezet mellett a nehéz, egyházellenes évtizedekben is. Az ő elköteleződésük szimbóluma, hogy templomunk alapkö-

Egyrészt tapasztalja, hogy vannak, akiket a gyülekezet máshogy nem tudna elérni, másrészt látja, hogy a kötelező hitoktatás milyen változást hozott a gyülekezeti alkalmakra járó közösséget tekintve: „A kötelező iskolai hitoktatás bevezetését megelőzően kiterjedt kis- és nagygyermekes, ifjúsági és konfirmációs hitoktatás zajlott a gyülekezetben. Látható eredménye az iskolai hitoktatásnak, hogy mára a gyülekezeti ifjúsági csoportokat sokkal nehezebb megszervezni.” A lelkész arról is beszámol, hogy míg a gyülekezeti hitoktatás esetén a szülőket

kalmaktól.” Nem jó ezért az érintetteket hibáztatnunk – teszi hozzá a lelkész –, hanem gyülekezetként szükséges megtalálni a válaszokat a korszakunkra jellemző időhiányra, hogy mégis kapcsolatban lehessen maradni a túlzottan elfoglalt testvérekkel is.

MISSZIÓRA NYITOTTAN

A gyülekezet temploma a négy égtáj felé nyitott. „Ez a templomépítő Józsa Márton által is megfogalmazott küldetésünknek a jelképe, vagyis a szélrózsa minden irányából érkezők számára nyitott közösség vagyunk. Olyan gyülekezet, ahol Isten ígétét bárki hallgathatja és szeretetközösségben megélheti, aki nyitott az ő szavára” – mondja a lelkész.

Mit tudhatunk a Balaton-parti evangélikus misszióról? – kérdezzük. Azon túl, hogy Siófokon kívül egész évben tartanak istentiszteletet Balatonföldváron, valamint nagy egyházi ünnepekkor Balatonkenesén is, a nyári időszakban több településen, Balatonföldváron, Balatonkenesén, Balatonvilágoson és Zamárdiban is végeznek istentiszteleti szolgáltatásokat. „Ezt azért tartjuk fontosnak, hogy a nyaralóknak is fel tudjuk kínálni a lelki töltekezés lehetőségét” – fűzi hozzá a lelkész.

A nyaralók között is vannak, akik szoros kapcsolatot ápolnak a gyülekezettel: „Akik az állandó lakóhelyükön szívesen és belső örömtől vezérelve járnak a gyülekezetük istentiszteleteire, azok a mi templomunkat is megtalálják, sőt közülük többen rendszeres gyülekezeti tagjainkká is válnak. Olyannyira, hogy a mi gyülekezetünk egyházfenntartói is lesznek. Vannak, akik itt töltik az egész nyarat, akár fél évet egy évben. Sajátjuknak érzik a gyülekezetüket. Itthon érzik magukat, és mi is így gondolunk rájuk.”

Az az elképzelés, hogy a sokak által ismert templomépület és a település fiatalokat vonzó hatása netán megtöltene ifjakkal a templompadokat, nemigen találkozik a valósággal. „A fiatalok nagyon céltudatosan érkeznek a nyaralásra. Igen ritka, hogy jobbra vagy balra néznek. Be kell azt is vallani, hogy ez az idősebbeknél is megfigyelhető. A nagy stressz, a kikapcsolódás utáni vágy és a kevés szabadidő az egész világon megváltoztatta a szokásokat. Így Siófokra is főként bulizni jönnek, és a legtöbb esetben nem fér bele az idejükbe, hogy a kikapcsolódásukat az istentiszteleti részvétel is tel-

vét még a rendszerváltás előtt, 1987. augusztus 15-én helyezték el. Ugyanakkor a természetes életközösségi, kapcsolati hálóból fakadó növekedés nálunk is tapasztalható. Nem robbanásszerű ugyan, de mi is megéljük, amit az apostolok, hogy az Úr maga növeli a gyülekezetet a hívőkkel.”

MIRE VAN IDŐNK?

Siófokra és környékére az utóbbi években sokan költöztek. Közülük többen előző lakóhelyükön is jártak gyülekezetbe. Sokan maguk veszik fel a kapcsolatot a közösséggel, de vannak olyan fiatal családok is, akiket az intézményi hitoktatás által tudtak, tudnak elérni és megszólítani. Mint kiderül, kilenc iskolában és két óvodában is tartanak hitoktatást.

Lampért Gábor beszélgetésünk közben őszintén kitér ennek dilemmájára.

is meg lehetett szólítani, van mód a találkozási, beszélgetési, addig az iskolai környezetben ennek lehetősége sokkal korlátozottabb, így a hosszú távú kapcsolatfelvétel, egymás megismerése, a gyülekezetbe való integráció nehezebb.

Lampért Gábor egy másik társadalmi problémát is említ: „Realistának is kell lennünk, és észre kell vennünk: az elmúlt időszakban érezhető, hogy a gyermekek és családok élete olyan szinten be van táblázva a legkülönbözőbb feladatokkal, hogy nagyon nehezzé vált olyan alkalmak szervezése, amelyekre valóban rendszeresen el tudnak jönni, akik egyébként szeretnének. Az időbeosztás nem teszi lehetővé, hogy nagy csoportok alakuljanak ki, mert mindenki elfoglalt. Mi próbálkozunk, családi istentiszteleteket is tartunk, de látjuk, hogy sokan más teendők miatt maradnak el ezektől az al-

jessé tegye. Az, hogy a városközpontban vagyunk, nem vagyunk elrejtve, hogy jól látható és kulturálisan és turisztikailag is ismert a templomunk, azért jó, mert ha valaki a legcsekélyebb érdeklődést is mutatja, akkor így könnyebben ránk találhat. Sokszor azokkal a fiatalokkal találkozunk, akik már dolgoznak, más gyülekezet közösségéből érkeztek. Vannak, akik kifejezetten azért jönnek, hogy megnézzék a templomot, és részt vegyenek az istentiszteleten. Közülük sokan elmennek Balatonboglárra vagy Kaposvárra, hogy az ottani közösséget is megismerjék.”

MAKOVECZ-HAJÓ

„Az 1990-es években Krisztus siófoki hajójaként beszéltek a templomról, mert külső megjelenésében olyan, mint egy leborított hajótest” – mondja a lelkész Makovecz Imre első templomépületéről. Hogy miként született meg a finnországi Oulu város és a Finn Evangélikus Egyház jelentős támogatásával felépült templom, az olvasható Fabiny Tamásnak a ...*hogy néki szent házat építs... – Józsa Márton és a siófoki templom* című, a Luther Kiadónál megjelent könyvében. Ezenkívül számos kulturális, építészeti és turisztikai témájú cikk és film is készült már az épületről.

A Makovecz Alapítvány állagmegóvó felmérése után nemrégiben jelentős kormányzati támogatással teljeskörűen megújult Isten háza. Az oltár többretegű jelentést hordoz – fejt ki a lelkész. „Egyrészt utal az *Ószövetségből* Jákób álmára,

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

hangsúlyozva: *»Bizonyára az Úr van ezen a helyen, és én nem tudtam! Nem más ez, mint Isten háza és a menny kapuja.«* [1Móz 28,16b.17b] Ugyanakkor a létra tetején megváltónk, Jézus Krisztus áll. A létrafokokat alkotó kis oszlopokból pedig tizenkettő van, megegyezik a tanítványok számával, így egyben utalás a gyülekezetre is.”

LELKI OTTHON

Lampért Gábor 2002-től lelkésze a Siófoki Evangélikus Egyházközségnek. „Ugyanúgy lelki otthonom a gyülekezet

közössége és a templom, mint az egyházközség többi tagjának. A várost megszerettük, a Balaton partján élni nagy ajándék – mondja. – Az elmúlt két évtized alatt sok barátot szereztünk, számos családdal szorosabb kapcsolatba kerültünk.” Hosszabb távon ugyanazon a helyen szolgálni „a gyülekezet életében is ad egy jó értelemben vett stabilitást és állandóságot, valamint nagyon nagy érték, hogy akit megkereszteltem, konfirmáltam, annak esetleg később a házasságára is áldást mondhatok”.

■ GALAMBOS ÁDÁM

FOTÓ A SIÓFOKI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG ARCHÍVUMÁBÓL

A törvény helyett az evangélium szemüvegén keresztül

Gombos Terézia személyügyi referens a lelki otthonra találásról

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Portrészorozatunkban az egyházunk budapesti Üllői úti országos székházában szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Ez alkalommal Gombos Terézia személyügyi referenssel beszélgettünk.

– A Wesley János Lelkészképző Főiskoláról került az országos irodába. Miként?

– Munkaügyi előadóként és bérszámfejtőként dolgoztam a főiskolán, illetve három és fél éven keresztül szociális munkás szakon ott tanultam. Amikor intézményi gyakorlaton voltam a Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthonban, említettem az akkori intézményi lelkésznek, Sztojanovics Andrásnak, hogy szeretnék munkahelyet váltani. Tőle tudtam meg, hogy egyházunk országos irodáján éppen keresnek valakit a humán referens helyére. Magamtól nem jelentkeztem volna, mert nem szerettem volna lelkészneként valaki elől elvenni az esélyt, ám pár nap elteltével az akkori irodaigazgató, Hafenschner Károly kere-

sett meg, és hívott el egy beszélgetésre. Tizenöt éve már, hogy 2007 januárjában megkezdtem az országos irodai szolgálatomat.

– Mi pontosan a személyügyi referens feladatköre?

– Először a munkajogi feladatokkal lettem megbízva. Mellette a havi bérszámfejtéshez állítottam össze az iratanyagot, és küldtem el a könyvelőirodának, az elkészült anyagokat pedig leellenőriztem. Kákay István országos irodaigazgató az addig külső helyszínen működő bérszámfejtést és könyvelést visszahozta az országos irodába. Ezután a bérszámfejtés feladata rám hárult. Kezdetben négyszázötven főről készítettünk, jelenleg hatszázhetven emberről adunk be minden hónapban bevallást. Ebben a munkavállalók, lelkészek, iskolalelkészek, diakónai lelkészek, világi hitoktatók és a különböző külső megbízások is benne vannak. Ezenkívül rengetegen hívnak intézményekből, gyülekezetekből, hogy tanáccsal segítsen a munkájukat. Ha tudok, segítek, ha nem tudok, akkor

igyekszem megtalálni azt az embert, aki tud. Szeretem a munkámat és azt a közösséget, amelyben dolgozhatok.

– Ön több szálon is kötődik az evangélikussághoz...

– Bár evangélikus családból származom, és evangélikus templomban részesültem a keresztség szentségében, otthon nem gyakoroltuk a hitünket. Hévízgyörkön laktam, ahol Dóka Zoltán volt a lelkészem. Tizennyolc éves koromban egy nem evangélikus közösség tagja lettem. Ő nagyon kedvesen, tágszívűen engedett menni az általam választott hívő közösségbe. Nem azt mondta, hogy ne menjek, hanem azt, hogy ha a lelkem ott gazdagszik, akkor járjak oda. Rövid belső tusakodás után úgy döntöttem, hogy mégis a hévízgyörki evangélikus közösség lesz az én lelki otthonom. Zoli bácsi lett a lelkiatyám, nagyon sok mindent köszönhetek neki.

– Miből fakad az a fajta pozitív kisugárzás, amely jellemzi önt?

– Hívő életem nagy vívódása volt, hogy miként tudom a saját életem viszonyai között megkülönböztetni a törvényt és az evangéliumot. Dóka Zoltánnal is sokat beszéltem erről. Ő azt mondta: „Ha azt hallod, hogy neked mit kell tenni Istenért, az mindig a törvény. De ha arról hallasz, hogy Isten mit tett érted, az az evangélium.” Ez annyira tiszta útmutatás volt a számomra, hogy ettől kezdve így gondolkodom. A legszebb prédikációk is megméretnek ezen a mérlegen. Ha bárki Jézusról beszél, és közben azt mondja, hogy így vagy úgy kell tenni, az mindig gyanús nekem: itt nem az evangélium, hanem a törvény szól. E felfogásnak megfelelően igyekeztem jelen lenni a gyermeknevelésben és mindennemű kapcsolatomban: inkább az örömhírt mondani, mint a törvényt, mert ha az ember változásra képes, akkor az nem a törvénytől, hanem az evangélium által sugárzott szeretetből történik meg.

■ G. Á.

Oázis a lelkem is

Virágok útján jártunk Pilisen

Kis „édenkertbe” érkezünk a Pest megyei Pilis város külterületén. Virágok, méhek, pillangók, katicák, csupa szín és illat. Mögöttünk rendezett tanyaépület, mezőgazdasági gépek, előttünk földek, míg a szem ellát. A precízen, téglalapokra felparcellázott kertben élő és egynyári virágok, a földön öntözőcsövek rendszere. Sáráné Bathó Orsolya gyógypedagógus, a pilisi evangélikus gyülekezet presbitere a járvány, a lezárás alatt álmodta valósággá kis oázisát szülei földjének egy darabján. Nemcsak termeszti a tarka növényeket, de csendéleteket ihlető csokrokat is köt belőlük. A Virágok Útja vállalkozást létrehívó presbiterrel a hit útjáról, a szépségbe rejtett tanításról és arról is beszélgettünk, mi a közös az emberi élet és a magból kivirágzó növényeké között.

Őszi virágok színes szöttese nyújtózik a szeptember közepi szűrt napsütésben. Méhek döngicsélnék; kelyhekből gyűjtik a nyár utolsó nektárceppjeit. A teremtettség ősi szépségéhez vagyunk most közel. A lelket tisztító és megnyugtató kert tulajdonosának, Sáráné Bathó Orsolyának a derús lényé harmóniában van a külső szépséggel, míg körbekalauzol birodalmán.

„Egy hely, ami megidézi nagyszüleink kertjeinek régi virágait – új színekben» – ezt a mondatot írtam a közösségi oldalra, hiszen ez fejezi ki legjobban, mit szeretnék létrehozni – kezd bele a történetébe. – Ez a föld és a tanya a szüleimé, akik szántóföldi növényeket termesztenek közel kétszáz hektáron. A nagy Covid-karantén idején éreztem:

többre vágyom, mint az otthoni kiskertem gondozása. Gondolkoztam, hogy mi is lehetne az, ami alkotómunka is, és nemcsak nekem szerez örömet, de a Jó-istent is közel vihetem az emberekhez. A virág lett az, egy saját kert.”

JÓ, EBBE BELEVÁGHATSZ!

A családban a föld szeretete régi keletű, már a nagyszülők ezzel foglalkoztak, Orsolya keresztzülei pedig kertészek. „Keresztanyámnak virágboltja volt Budapesten, a virágkötészet alapjait tőle tanultam. Általános iskolásként kertészetbe mentem nyári munkára. Hazavittem a kidobott gerberatöveket, fóliát készítettem nekik, tovább neveltem őket, és nyáron róluk szedtem a virágokat a temetőbe.”

A vonzalom ellenére a pályaválasztáskor az „egészségügy vagy kertészet” dilemma az előbbi javára döntött el. ▶

Kerülő utak után Sáráné Bathó Orsolya immár tizenhárom éve gyógypedagógus Pilsen, 2021 tavasza óta pedig a Virágok Útján jár. „Isteni vezetés volt ide eljutnom, sorra kaptam a jeleket. Beleáztam magam a témába, tájékoztam, de még haboztam. A férjem rám szól: dönts! Édesapám meghallgatta az ötletemet, és kérte, vázoljak fel egy tízéves tervet. Ő racionálisan közelítette meg az álmomat, és jól fogadta az elképzelést. Nekem adta ezt a tiszta földet, melyen kút is volt – utóbbi beszántva. Csodálatos módon találtuk meg a régi tulajdonos instrukciói alapján.”

Bevallja: nagyon izgult, de a család két férfi tagjának a támogatásával belevágott. Férje permetez, füvet nyír, férfimunkákban segítkezik, a kert mégis Orsolya birodalma, az ő oázisa: minden mást ő végez el nap mint nap. Magot rendel, ültet, az otthoni télkertben palántanevelője van. „Este az asztalnál, lámpafénynél rakosgatom a magokat. Minden szem aranyat ér, annyira drága! Csipesszel teszem be őket a cserépbe, nevelgetem őket, majd a fagyok után költöznek ki. Napi három-négy órát töltök a munkával.”

Az első év sok tanulást hozott. Orsolya mára több esküvőidekoráció-készítővel felvette a kapcsolatot. Hozzá szabad metszőollóval jönni és a helyszínen összeválogatni a csokrokhoz, dekorációkhoz szükséges virágokat. „Esküvőknél, ha vannak a menyasszonynak kreatív barátnői, jönnek, leszedik és összerakják a díszeket. Fehér virágból és pasztell rózsaszínből soha nem elég” – mutat mosolyogva a színes virágszőnyeg fehér parcellája felé. Reméli, a helyi virág vonzóbb lesz, mint a drága, hűtött holland tulipán.

TRADÍCIÓ ÉS FRISS SZELEK

A föld szeretete bár a nagyszülőkig, az evangélikusság anyai ágon az ükszülőkig vezet, Orsolya édesapja jázsági katolikus. Édesanyja az aktív idejében presbiter volt. Előbb a nővére, majd ő is az lett; a gyülekezetben általános, hogy a szülőktől a gyerekek veszik át a stafétát.

„Kevházai Laci bácsinál konfirmáltam, nagyon szerettünk odajárni. Sok barátság megmaradt akkorról. A péntek esti ifi után elmentünk a pékségbe, bandáztunk.

Aztán egy időre elmaradtam, édesanyám presbitersége idején kezdtem visszatérni. A tótok nem egyszerűek: zárt közösség. Fontos, hogy nyissunk, hogy merjenek jönni az emberek, figyelünk a személyes kapcsolatra. Az idős presbiterok pedig visszafogják a vehemenciánkat. Segítenek arany középutat találni, a tradíciót megőrizni.”

A jelenlegi lelkész házaspárnak, Kárnyáczki Eszternek és Szöllösi István Sándornak az odakerülése után hamar jött a világiárvány és a zárás. A presbiterok igyekeztek sok segítséget nyújtani a fiatal lelképásztoroknak a gyülekezet megismerésében. „Nagyon szeretek ehhez a közösséghez tartozni. Jó együtt lenni! Sok feladat van, örömmel végezzük. Az élet szerves része az ünnepek, vasárnapok megélése. Örülünk a fiatal lelkész házaspár idekerülésének” – mondja Bathó Orsolya.

A kérdésre, hogy miért jó evangélikusnak lenni, sorolja: könnyen befogadható a tanítás, szép, követhető a liturgia, jó a közvetlenség, amelyet a lelkészekkel megélhetnek. „Egyszer volt egy beszélgetés Krámer György akkori lelkészünkkel: ki mennyire mer az Úrhoz szólni? Én állítottam: nem érzem méltónak megszólítani őt az én kicsike problémáimmal. Nálam nehezebb életű emberek vannak, nekik segítsen a Jóisten! Gyuri elmagyarázta: ez nem így van, mindennel meg lehet szólítani az Istent. Nagyon jó indítást kaptam, akkorra datálom azt az érzést, amit a szüleimnél láttam: ne félj tőle, ő mindenben ott van, segít. Ha nem is azonnal veszem észre, hogy mutatja az irányt, utólag kiderül: igen, megint »neki volt igaza«, küldte a jeleket. Anyu kedvenc éneke *Az Úr csodásan működik*. Így lett nekem a virággal is. Nincs kedvenc igém, de mindennap olvasom a napi igét, és reggelente érzem, hogy az aznapi üzenet nekem szól, betalál” – vallja meg hitét a presbiter.

IMA A KERTI ALKONYATBAN

Orsolya az erőt a mindennapokhoz evangélikus hitéből, férjének, lányának támogatásából és immár kertjéből meríti: „Egy-egy hosszabb nap után leülök a kút fedelére, elnézek a kert felett, és imádkozom. Megköszönöm a Jóistennek mindazt, amit kaptam tőle. Ha nehezebb feladat vár rám, akkor pedig erőért fohászok. Itt, a kertben talán még közelebb érzi magát az ember Istenhez, aki ennyi szépséget teremtett. Feltölt, megnyugtat. Szükségem van rá; gyógypedagógusként állami gondozott gyerekeket tanítok. A nyolc-tíz fős osztályba autista, Down-kóros, halmozottan hátrányos helyzetű, értelmi sérült gyerekek járnak. Nehéz munka, lelkiileg is állandó készenlélet igényel.”

Mit adnak a sok gondoskodással nevelgetett virágok? – érdeklődünk. „Miért vezetett a Jóisten a virágok útjára? Nem véletlen a név, hamar rátaláltam. Ez az én utam is: a virágok valahogy én vagyok. Ha kanyarokkal is, de mégiscsak hozzájuk jutottam el! Minden imámban azt kérem, hogy a virágok által az emberek azt az érzést kapják meg, amit én a Jóistentől: azt az örömet, boldogságot szeretném átadni. Szín költözött az életembe. Régen úgy tartottam: nem kell vágott virág, ott szebb a legtovább, ahová a Jóisten teremtette. Ma már gyakran viszek haza. A természet a Jóisten által adatott. Az ő végtelen gazdagságát, a szépséget jelenti nekem ez a kert. Ezért én is csak a szép, hibátlan szálat szedem le és adom el. Nem az anyagi haszon az elsődleges: adni szeretek, hiszen én is annyi jót kapok a Jóistentől. Oázis; ahogy az én lelkemben is oázis van.”

Bathó Orsolya a bioirányt követi, vegyszert nem használ, hiszen csokrai asztalra kerülnek. Tervezi, hogy hamarosan virágkötőképzésre megy, hogy a már meglévő alapokra tudjon építeni. Fontos az alkotás, ahogy a pedagógiában, úgy itt is ebben teljesedik ki.

„Temetésre, születéskor virágot viszünk. Az élet nagy pillanatainál mindig ott vannak a virágok! A gondozó szívelelke benne van” – magyarázza. A kert virágait mutatva még pár fontos gondolat fogalmazódik meg benne. „Ez kastaréj, sok színben létezik, bársonyos a tapintása, ez a kedvencem, itt pedig rézvirágok, pillangóvirágok a gyszü-

leink kertjéből. A gyermekfej nagyságú dáliaikat is szeretem. Többször kerülhetett oltárra a csokrom, a tavalyi hálaadó istentiszteleten például. Felemelő, megtisztelő érzés volt belépni az oltártérbe, alázattal, boldogsággal töltött el, hogy ott állhattam. A gyülekezet fennállásának a háromszázadik évfordulójára a kiállítótermet díszíthetem majd – ki kell tartania októberig a virágoskertnek! Ezért is mondom az imát. Érdekes, hogy ezekből a pici magokból – mutatja a tenyerén a mákszemnyi magokat – lesznek a bokrosodó tövek. Mi, emberek is egy pici sejtől leszünk, és mennyi viszontagságon kell átmennünk a fejlődésünk során! De a nehézségeket is álljuk, hittel át tudjuk hidalni. Isten mindig ott van velünk. A virág, ha hajlítja is a szél, veri az eső, állva marad, egyenesen tartja a fejét. Isten nekünk is ad erőt minden viharban.”

Édesapja a vállalkozás kezdetekor egy kis ellenvetést tett – meséli Orsolya. „Azt mondta: »Egytől félek, a fene nagy lelked miatt mindent ajándékba adsz majd.« És tényleg, leginkább senkitől sem kérnék pénzt. Persze ezt nem lehet, de az az örömm, ha örömet szerezhetek a virágokkal. Én tudom: minden visszazáll ránk. Amit adunk, azt többszörösen adja vissza a Jóisten. De nem ezért adakozunk! Isten a szeretetével, az emberek által adott visszajelzésekkel ajándékoz meg, ami sokkalta több, mint a pénzben mért javak.”

A párhuzam a virágok útja és az ember útja között költői. Az elmúlás, az ősz most emlékeztet: az első fagy el fogja vinni a virágokat. Bathó Orsolya hite erről is stabilan szól: „Hiszen utána új fog kezdődni! Az örök élet, az örök körforgás ott lesz a következő tavaszban.”

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

A REFORMÁCIÓ HÓNAPJÁRA

Megáll az Istennek igéje

Az Erős vár a mi Istenünk magyar fordításairól

Nagy szellemi alkotóerővel költötte át az 1520-as évek végén Luther Márton a 46. zsoltárt. Újraköltésében és dallamával az Istenbe vetett bizalom himnusza a mennyek birodalmának birtoklásáért minden veszedelemmel szembefordulók indulójává alakult, amely azóta is nagy gyakorisággal csendül fel világszerte több nyelven, magyarul a 16. század derekától.

Legkorábbi magyar szövege – a következő század elején Kempis Tamást tolmácsoló Pázmány Péter szavaival élve – olyan, „mintha először magyar embertől magyarul íratott volna”. Nem véletlenül vált tehát a nyelvünkön szólók közül sokaknak szakrális énekévé. Olyan énekké, amely időnként – így például 1934-ben – arra készítette értelmezőit, hogy az eredetihez még közelebb álló fordítást szorgalmazzanak.

Az 1934-ben kiírt fordítói pályázatra százharmincnál több pályamű érkezett, ám a kiírás feltételeinek egyik sem felelt meg maradéktalanul. A fordítások közül, másokkal egyetértésben, kettőt mégis kiemelhetek: József Attiláét és Szabédi Lászlóét. A két fordítás első és utolsó szakaszát állítjuk most egymás mellé, különös tekintettel arra, hogy a nyitó- és a zárósor József Attila és Szabédi László fordításában szóról szóra megegyezik.

JÓZSEF ATTILA:

*Erős vár a mi Istenünk,
Kemény vasunk és vértünk.
Ínségben együtt van velünk,
Mégvált és harcol értünk.
Kél az ősi rossz,
Bajvető gonosz,
Csel vad fegyvere,
Erőszak övele,
A földön ő az első.*

[...]

*Él, áll az ige igazul,
Akárki vesse-hányja.
Táborainkra száll az Úr
Szent Lelke, adományja.
Jó hír, nő, család,*

*Jószág, test, világ
Veszhet – vihetik
Veszendő kincseik' –
Miénk marad az Ország.*

SZABÉDI LÁSZLÓ:

*Erős vár a mi Istenünk
és oltalom és fegyver;
a bajban Ő segít nekünk,
mely ránk szakadt sereggel.
A régi Gonosz újra ostoroz;
fegyvere merő
csalárdság s nyers erő;
a földön nincs, ki bírja.*

[...]

*Az ige rontatlan megáll
a rontók közepette,
mert oldalunkon Isten áll
s szent lelkének kegyelme.
Elveszhet a rest
vayon, hírnév, test,
fiunk, asszonyunk –
diadalmaskodunk:
miénk marad az Ország!*

József Attila fordításának minden sora mértéktartó, kiegyensúlyozott, talán túlságosan is az. Szabédi László fordításában vannak fordulatok, amelyek – például a „Gonosz – ostoroz”; „merő – nyers erő” míves összecsengés – túllontúl magukra vonják a figyelmet, és olyanok is – például a harmadik-negyedik sor mondat szerkezete: „a bajban Ő segít nekünk, / mely ránk szakadt sereggel” –, amelyek nehézségükkel zavarják az olvasást.

Igaztalanok volnánk, ha a fentiekkel számot vetve nem ismernénk el József Attila vagy akár Szabédi László fordításá-

nak költőiségét. Ám ez a költőiség nem feledteti, nem feledtetheti a 16. századi átültetés sorainak megbonthatatlan egységét.

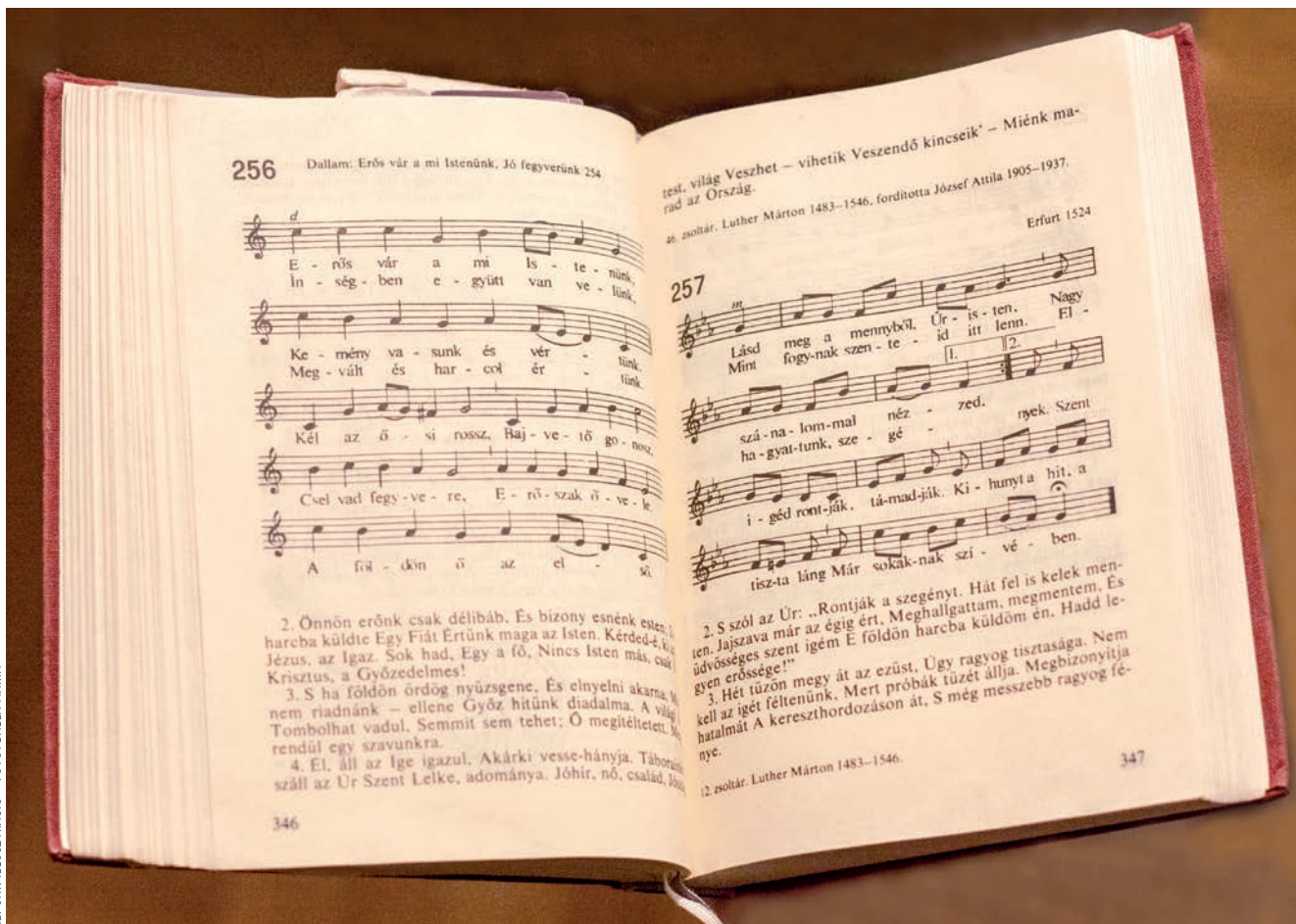
*Erős várunk nekünk az Isten,
És fegyverünk ellenség ellen,
Megszabadít veszedelemtől,
Kik ránk jönnek most mindenfelől.
A mi régi ellenségünk
Háborgat minket
Erővel, fegyverrel
És sok csalárdsággal
És minden nagy hatalmassággal.*

*Nincsen nekünk semmi hatalmunk,
Kivel neki ellene álljunk.
Viaskodik az Úr érettünk,
Kit az Isten bocsátott nekünk.
Ha kérded, hogy ki legyen az?
Jézus Krisztus az,
Seregeknek ura,
Kinél nincs több Isten,
Annál vagyon a győzelem.*

*Ha e világ mind ördög volna,
És elnyelni minket akarna,
Azért tőle semmit ne féljünk,
Csak Krisztus oltalmában bízzunk:
No bátor dühösködjék,
No fenekedjék
E világnak ura,
Nincs rajtunk hatalma,
Urunk Krisztus ötet megbírta.*

*Megáll az Istennek igéje,
És nem állhat senki ellene,
A nagy Isten vagyon mivelünk,
És szent lelke lakozik bennünk.
Ha testünk nekünk elvész,
Ha marhánk elvész,
Hírünk, nevünk,
Feleségünk, gyermekünk:
A mennyország megmarad nekünk.*

Az egységbe tömörítés erejének tudható be, hogy az átültetés zárószakaszában a veszendő dolgok bizonytalanok tűnő

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: BALLA MÁRIA

felsorolása végső elemzésben „a mennyország megmarad nekünk” bizonyosságát erősíti.

Időrendi okokból Luther éneke a német parasztháború *Marseillaise*-e nem lehetett, az viszont nagyon is elképzelhető, hogy a protestáns hadak vezére, II. Gusztáv Adolf svéd király ezt a sodró erejű indulót játszatta harcba induló csapatainak a harmincéves háború idején.

A reformáció harci dalaként is számontartott ének 16. századi magyar fordítása nem *Marseillaise* ugyan, de lendületes indulóként meg nem haladott előfutára a később francia himnusszá vált *Marseillaise* 18. század végi magyarításának. Verseghy Ferenc *A marsziliai ének* című, 1795-ben készült átültetésének strófáiban mintha ugyanaz az ihlet munkálna, mint a 16. századi szövegben:

*Ébredj, hazánknak bajnok népe,
ragadd ki híres kardodat,
nevednek esküdt ellensége
dühödve hozza láncodat.
A vérszopó tirannusfajtat
melledre szegi fegyverét
s véredbe mártja rút kezét,
ha szolgálatra nem hurcolhat.*

[...]
*A zsoldos martalékok nyája
ordítva habzik ellenünk,
halált visitgat trombitája,
remeg szavára életünk. [...]*

*Reszkess, lator tirannus pára,
jutalmad napja érkezik,
fejdre száll a vérnek ára,
mely érted ingyen öntetik. [...]*

*Küldjétek ütköző csatánkhoz
a győzedelmek angyalát,
hadd űzze a vak despotát
pokolnak kormos ajtajához. [...]*

A lendületes indítású Verseghy-átültetés részleteiben, de egészében sem olyan meggyőző, mint a természetes, erőteljes fogalmazású zsoldárparafraíz. Persze ez nemcsak nyelvezet, hanem elsősorban az e világi elkötelezettség és a földit a transzcendenssel egységben láttató szemlélet kérdése.

A fordítókat munkájukban, meggyőződésük mellett, az eredeti szöveg vezette. Verseghyt Rouget de Lisle-é, a 16. századi névtelen magyar fordító ihletője Luther Mártoné:

*Ein' feste Burg ist unser Gott,
ein' gute Wehr und Waffen;
er hilft uns frei aus aller Not,
die uns jetzt hat betroffen.
Der alt' böse Feind,
mit Ernst er's jetzt meint,
groß Macht und viel List
sein' grausam' Rüstung ist,
auf Erd' ist nicht seinsgleichen.*

Feljebb a szövegalkotók meggyőződését, szemléletét említettük, de ugyanolyan nyomatékkal a 16. századi zsoldárparafraíz magyar fordítójának nyelvi készségére is utalni kellett volna. Arra a rendkívüli tehetségre, amely a többi közt a „Megáll az Istennek igéje, / És nem állhat senki ellene” szárnyas szavakban testesül meg.

Az évszázadokkal korábbi névtelen fordítónak is köszönhető, hogy a magyar evangélikusok „Erős vár a mi Istenünk” hitvalló kezdősorral felcsendülő himnusza – az *Evangelikus énekeskönyv* 254. éneke – ma is nagy meggyőzőerővel mozgósít helytállásra.

■ MÓZES HUBA

A szerző irodalomtörténész

Forradalmi királysághoz tartozunk

Van olyan könyv, amelyet az ember elolvas. És nincs tovább. Tetszik neki, vagy nem. Kívált valamilyen hatást, de lehet, hogy semmilyen. Gregory A. Boyd amerikai presbiteriánus teológus műve, *A keresztény nemzet mítosza – Hogyan pusztítja el az egyházat a politikai hatalomvágy?* olyan könyv, amelyet nem egyszerűen elolvastam, nemcsak hogy hatással volt rám, de meg is utaztatott.

Gregory A. Boyd: *A keresztény nemzet mítosza. Hogyan pusztítja el az egyházat a politikai hatalomvágy?* Luther Kiadó – Hermeneutikai Kutatóközpont, Budapest, 2022. Ára 2950 forint

Sőt utaztat még most is, mégpedig az Isten országa felé. Amire azelőtt valami olyan dologként tekinttem, mint egy jó hely, a legjobb hely, ahova majd egyszer beléphetek.

Egyik hibámnak tartom (régebben még inkább jellemző volt rám),

hogy a másik véleménye iránti érdeklődés olyan erős tud lenni bennem, hogy hajlamos vagyok sokkal többet elhinni, igaznak elfogadni belőle, mint amennyit kellene. Talán ezt hívják naivitásnak.

Az utóbbi időben igyekeztem óvatosabban viszonyulni ahhoz, amit mások gondolnak egy-egy adott kérdésről. Ez nagyjából abban nyilvánult meg, hogy miközben tiszteletben tartom kinek-kinek az álláspontját, jobban átgondolom a sajátomat, mielőtt véleménnyé vagy egyenesen meggyőződésé formálom. Arra jutottam, hogy az ember igazsága soha nem lehet az igazság. De arra is jutottam, hogy emberek által megfogalmazott gondolatok közelebb vihetnek az igazi, az egyetlen igazsághoz: Jézus Krisztushoz, lehetnek róla szóló tanúságtételek.

Gregory A. Boyd ezt tette velem a könyvével. Ahogyan a hatalomvágytól fűtött, sokszor a kereszténység nevében fellépő emberek által vezetett földi országok mellett bemutatta Isten országát, azt, hogy polgárainak mi a feladata, az olyan módon volt hiterősítő számomra, hogy túlzás nélkül mondhatom: életem egyik legjelentősebb mérföldkövévé vált.

Nem az a lényeg, hogy mit hiszek el Boydnak, hanem hogy még jobban hiszek általa. Abban, hogy Isten országa nem egy elmélet, amely talán valósággá válik majd egyszer, hanem olyan valóság, amelyben élni és amelynek a jézusi útmutatások szerint megpróbálni megfelelni (ami ember számára teljes mértékben szerintem lehetetlen) a földi életünket alapvetően átforgató felszabaduláshoz vezet ebben a hazugságokkal, gyűlölködéssel, hatalmaskodásokkal, járványokkal, háborúkkal terhelt földi világban.

Boyd írja: „A történelem során a katonák szinte mindig csupán a

nagyravágó, egomániás uralkodók eszközei és feletteseik parancsainak engedelmes végrehajtói voltak. Bérgyilkosok voltak, akik azért gyilkoltak, mert valaki azt mondta, hogy tegyék, kulturális meghatározottságuk pedig magától értetődővé tette számukra, hogy amit tesznek, az helyes és nemes dolog. Így van ez már ősidők óta, és így is marad, ameddig a népek és a nemzetek saját érdekeiket veszik figyelembe minden más felett. De van e helyett a megállíthatatlannak tűnő, véres körhinta helyett egy másik alternatíva: Isten országa. Azzal, hogy a mennyei királysághoz tartozunk, keresztre feszítjük azt a bennünk lakozó testi vágyat, hogy érvényesítsük önös és törzsi érdekeinket, és velük azokat az ösztönöket is elpusztítjuk, amelyek arra sarkallnak bennünket, hogy erőszak árán is megvédelmezzük érdekeltségeinket. Ehhez a forradalmi királysághoz tartozni annyit jelent, mint megtisztítani szívünket »minden keserűségtől, indulattól, haragtól, kiabálástól és istenkáromlástól minden gonoszsággal együtt« (Ef 4,31).”

Gregory A. Boyd könyvével többször is találkoztam az elmúlt hónapokban. Először, amikor az Esterházy Péter és Gitta Könyvtárban megtartott könyvbemutatóról tudósítottam. Fabiny Tibor teológus-professzor akkor elmondta, hogy tizenöt éve Amerikában került először kezébe *A keresztény nemzet mítosza*, s már akkor megragadta a figyelmét, mennyire aktuális kérdés, hogy a keresztény ember hogyan viszonyul a politikához, hiszen „egyszerre vagyunk Krisztus testének és a polisznak is a tagjai, ezért az identitásunkat valamiképpen keresnünk kell”. Ebben az identitáskeresésben segít a könyv.

Jöjjön el a te országod!

■ – BALCZÓ –

Nyelvjáráskutatás templomban, iskolában, tisztaszobában

Interjú Juhász Dezső professzorral

Kimagasló kutatói és oktatói pályájának elismeréseként a Magyar Érdemrend tisztikeresztje kitüntetést vehette át augusztus 20-án Juhász Dezső nyelvész, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának professor emeritusa. Érdeklődésének középpontjában elsősorban a magyar nyelv területi változatainak – a nyelvjárásoknak – a kérdésköre, a nyelvtörténet, illetve a névtan áll. Mint az Újpesti Evangélikus Egyházközség tagját is kérdeztük pályájáról, életéről.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Névjegye. Juhász Dezső nyelvész, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézete Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszékének professor emeritusa, a tanszék korábbi vezetője, az intézet korábbi igazgatója. Szolnokon járt gimnáziumba, 1979-ben szerzett diplomát az egyetem magyar–orosz szakán, azóta a tanszék oktatója, 2007-től professzor. A Magyar Nyelvtudományi Társaság főtítkára, 2011 óta felelős szerkesztője a társaság tudományos folyóiratának, a Magyar Nyelvnek. 2022-ben vehette át a Magyar Érdemrend tisztikeresztje kitüntetését.

– Hogyan került közel a nyelvészethez, miként választotta hivatásául?

– Jó magyartanároim voltak az általános és a középiskolában is. Elsősorban irodalmi érdeklődésű voltam, e mellé jött az orosz mint másik szak. Az egyetemen másodévben fordult az érdeklődésem a magyar nyelvészetre felé. Egy Tisza-parti kis faluban, Nagykörűben nőttem fel, ahol a nyelvjárást élő nyelvi formaként tapasztaltam meg, ezt hoztam magammal. Ahogy tanáraim, Kázmér Miklós és Benkő Loránd professzor, magam is a névtannal, a szülőföldem helyneveinek gyűjtésével kezdtem a pályafutásom, ebből született a szakdolgozatom és egy könyvecske még egyetemista koromban, majd a magyar tájegységnevek történetét írtam meg. A nevek világa és a nyelvföldrajz ma is a kedvenc területeim közé tartozik.

– Több évtizedes oktatói tevékenysége során magyartanárok és fiatal értelmiségiek generációinak nyelvjárástani – dialektológiai – ismereteit bővítette. Kollégáival együtt számtalan nyelvjáráskutató körutat szervezett, a jövő héten például a Muravidékre látogatnak tanszéki kirándulás keretében. A laikusnak, főként innen, a fővárosból nézve, nehéz értelmeznie, mi lehet a sokak által eltűnőfélben lévőnek gondolt nyelvjárások gyűjtőinek legfontosabb feladata, célja.

– Kétségtől visszataszolóban vannak a nyelvjárások, de amíg vannak, nekünk dokumentálnunk kell. Ami eltűnik a nyelvhasználatból, azt később csak a „nyelvmúzeumokból” lehet elővenni. A kettősnyelvűség – vagyis hogy valaki beszél egy nyelvjárást, és birtokában van a köznyelvnek is – természetes jelenség, a köznyelv egyre erőteljesebben van jelen a nyelvjárások beszélői között. ►

Magam is kettősnyelvű vagyok. Gyönyörűek szülőfalum nyelvjárásának zárt *ë* hangjai, záródó kettőshangzói: *ősz* helyett *öűsz*; az *í-zés*: *í-t* ejtenek egyes köznyelvi *é-k* helyén – *néz* helyett *níz* –, de például egy ilyen interjú nem az a nyelvi

eredménye az a több mint kétszáz határon inneni és túli adatközlőinek bevonásával rögzített hang- és videóanyag, amely most feldolgozásra vár, és amely a számítógépes technológia ugrásszerű fejlődésének köszönhetően számtalan új le-

mondattal meg lehet állapítani, milyen nyelvjárást beszél, ellenben aktív nyelvhasználat céljára megtanítani ezeket a hangtani sajátosságokat szinte lehetetlen. Emellett sok ezerre rúg a tájszavak száma, ezért sem egyszerű egy nyelvjárást feltárni, a tudomány és az érdeklődő nagyközönség számára hozzáférhetővé tenni. A nyelvjárások presztízsének emelése is elengedhetetlen feladatunk; cél, hogy formáljuk a táji változatokhoz fűződő pozitív attitűdöt. A 20. század első felének szépiroái sokat tettek ezért: Tamási Áron a székely nyelvjárást, Illyés Gyula a dunántúlit, Móricz Zsigmond pedig többek között az északkeleti tájnyelv egyes elemeit dolgozta bele műveibe. Voltak tehát időszakok, amikor a szépirodalom befogadó volt a nyelvjárási jelenségekkel szemben, mert ezek egyrészt színesítették az irodalmi nyelvet, másrészt nagyon illeszkedtek bizonyos szereplők hiteles bemutatásához.

– Bizonyára az adatközlők között is voltak-vannak legendás egyéniségek, akikkel életre szóló élmény lehet a találkozás, nem csak szakemberként.

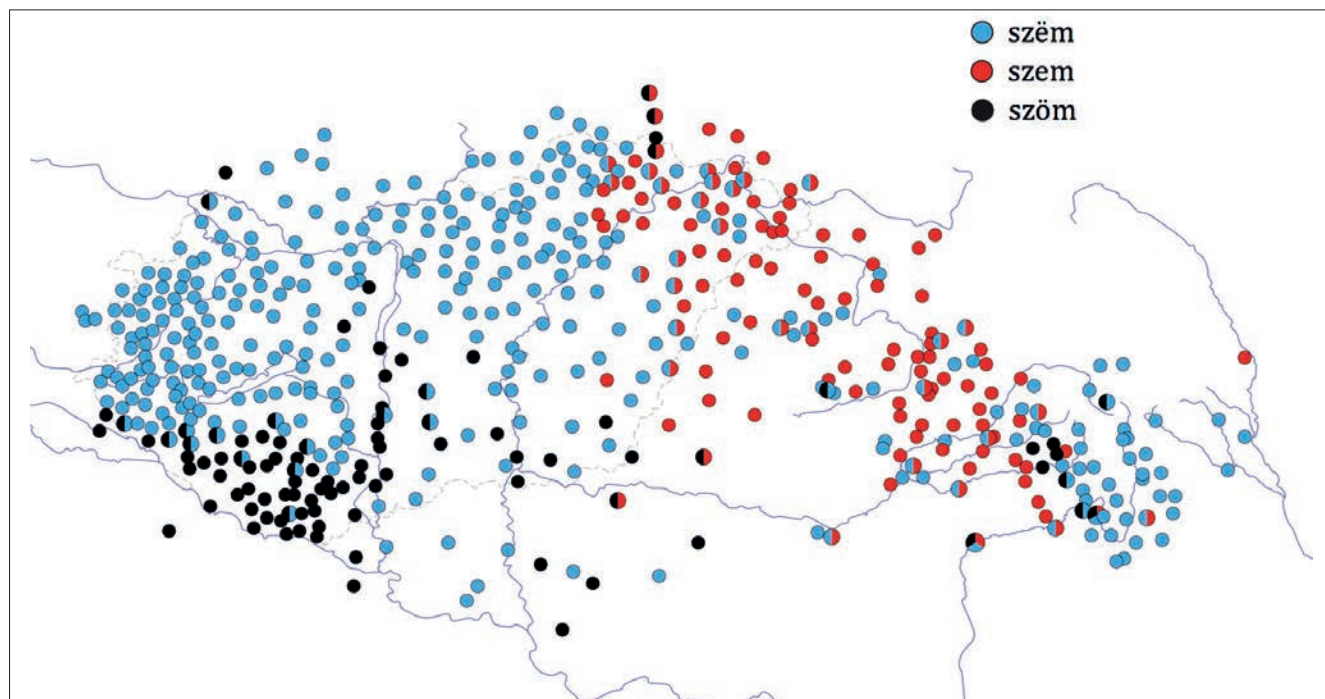
– A nyelvjárási gyűjtéskor arra kell törekednünk, hogy az adatközlők megnyíljanak nekünk, meg kell tudnunk teremteni velük az élő kapcsolatot. Erre is igyekszünk felkészíteni a hallgatóinkat. Ilyenkor nem csak a tudományos kutatáson van a hangsúly: a diktafon mögött

Nyelvjárási gyűjtőúton – elől az adatközlők, mögöttük a gyűjtő

közeg, ahol ezt az eszköztárat használnám. A magyar dialektológiában több mint két tucat kisebb-nagyobb nyelvtalasz létezik, ezek nagyon jól tanúskodnak a magyar nyelv táji változatosságáról. Körülbelül egy évtizedes kutatómunkánk

hetőséget kínál a kutatóknak és az egyetemi hallgatóknak. A másik nagy kérdés, hogy mennyiben lehetséges a nyelvjárások revitalizációja, életre keltése. A hangtan a legérdekesebb és legbeszédesebb része a nyelvjárásoknak: valakiről öt

FORRÁS: BIHALBOCS.HU

Hogyan ejtik a szem szót a különböző nyelvjárásokban? Térképlap A magyar nyelvjárások atlaszának és A romániai magyar nyelvjárások atlaszának integrált internetes felületéről

FOTÓK AZ ELTE BTK MAGYAR NYELVTÖRTÉNETI, SZOCIOLINGVISZTIKAI, DIALEKTOLÓGIAI TANSZÉKÉNEK ARCHÍVUMÁBÓL

Nyelvészek egymás közt – balról: Benkő Loránd, Bárczi Géza, Szathmári István, Hajdú Mihály ifjú kolléganők társaságában (1960-as, 1970-es évek)

őszinte, sallangmentes és érdeklődő jelenlétre van szükség. Emberi sorsokat, személyes történeteket hallhatunk. Elsősorban az ifjúságukról szoktuk kérdezni a beszélőket: a tapasztalat szerint a régmúlt dolgok olykor meglepő elevenség-gel élnek az emlékezetben. A népi hagyományokról, az ünnepekről és a munkáról beszélve kerül elő a legtöbb tájnyelvi szó. A gyűjtések eredményeit aztán a hallgatókkal közösen dolgozzuk fel.

– **Mennyire igaz ma az, amit az erdélyi evangélikus költő, Reményik Sándor megfogalmazott ismert versében a templom és az iskola nemzetmegtartó erejéről?**

– Az infrastruktúra fejlesztése látványos. Sok figyelmet és pénzt is fordítanak ma a vallási intézmények és közösségek támogatására. Szülőfalum temploma ilyen szépen még sohasem volt felújítva. Ugyanakkor a kultúrát nehezebb építeni, az kevésbé látványos. Az iskolaügy területén, még ha új intézményeket adnak is át, vagy régít felújítanak, hiányosságok vannak. Nem hallgathatjuk el, hogy a pedagógusok nincsenek kellőképpen megbecsülve. Ennek is lehet a következménye az, amit látunk az egyetemen: igen nagy a minőségbeli szóródás, ha fel is töltjük a helyeket, a hallgatók jelentős hányada egyrészt gyengébb tudást hoz magával, mint korábban, másrészt egyre kevesebbekben van meg az eltökélt szándék arra, hogy a tanári pályán helyezkedjen el. Sajnos egyik rendszer sem becsülte meg kellőképpen a tanárokat, és

ma sem más a helyzet, pedig ezen sürgősen változtatni kellene.

– **Mint anyanyelvének kutatóját mennyire segíti önt a megélt hite, evangélikus identitása, mit ad az egyik a másikhoz?**

– Ha egy kicsit a történeti nyelvész is beszélhet belőlem, a reformáció és a nyelv kapcsolatáról szólnék ennek kapcsán. A 16. században ha nem is nyelvi forradalom, de nagyon erős újítás történt, amelynek számos kultúrtörténeti vonatkozása van. Az első könyv, amelyet Magyarországon magyar nyelven nyomtattak, Sylvester János Sárváron 1541-ben megjelent Újtestamentum-fordítása volt, de ennek a századnak a terméke a vizsolyi Biblia is. Ezek úttörő jellege elvitathatatlan. Nagyon fontos, hogy az egyes nyelveken legyenek minőségi bibliafordítások, és a vallási életnek legyen kidolgozott nyelve; ez elősegíti az irodalmi nyelvnek nevezett nyelvváltozat kifermálódását, így volt ez a magyar esetében is. Tehát a Biblia magyarra ültetése nemcsak az emberek hitbéli megerősítését szolgálta, hanem nyelvi megerősítésről, a nyelvművelés, a „nyelvstratégia” szempontjából jelentős eseményről is beszélhetünk. A nyelvtörténetóráimon arra is törekszem, hogy a hallgatókkal derítsük föl azokat a nyelvi hagyományokat, amelyek a mai irodalmi és köznyelvünk alapjait képezik. Sokszor adok kézbe bibliai részleteket, archaikus népi imádságokat. A nyelvi tudatosság egyik alapköve, hogy a vallás által közvetített nyelvi kultúrát is

fel tudjuk használni arra, hogy gazdagon és szépen tudjuk kifejezni magunkat.

– **Professzor úr az újpesti evangélikus gyülekezet tagja. Mit jelent az ön számára az evangélikussága?**

– Az ember keresi a helyét egy olyan közösségben, ahol szeretetközösség is van a vallási mellett. Én úgy gondolom, hogy mindenkiben ott lakik az istenhit, és ez egy életen át fejleszhető. Gyerekkoromban inkább családi körben éltem meg a hitet, imádkoztunk édesanyámmal. Nálunk a férfiak hagyományosan katolikusok, a nők evangélikusok. Katolikusnak vagyok keresztelve, de elsősorban mindig keresztények voltunk. Mindig át tudtuk lépni a felekezeti határokat, ökumenikus szellemben nevelkedtem. Tulajdonképpen „újra vagyok keresztelve” a feleségemmel együtt, Bátovszky Gábor lelkész „keresztelt bennünket evangélikussá”. Nálam a kettős identitás nem zavaró, jóllehet ma már teljes értékű evangélikusnak vallom magam, és az evangélikus közösségben élem meg a hitem, mégsem tagadtam meg sosem a katolikus gyökereimet. A szülőfalum, Nagykőrű katolikus falu, de éltem benne evangélikusok, zsidók is. A Tisza másik oldalán a Nagykunság és környéke viszont jellegzetesen református vidék. Nyelvjárásilag is kettős a szülőfalum, alapvetően a tiszántúli nyelvjárás jellemzi, de a Jászságból jön a legtöbb tájszó. A Tisza elválaszt és összeköt egyszerre. Én szerencsés vagyok, innen is, onnan is meríthetek.

■ KINYIK ANITA

Gyermeknyelvlecek

Márton a harmadik a testvérek sorában. Ugyanolyan tejfölszőke, mint a bátyja volt ilyen korában. Érdekvényesítő gátlásokkal kevésbé küzd, kissé rekedtes, az apja szerint „jógyerek-hangja” van, határozott lépteit a „macós” cipőben, de mamuszban is; cseppet sem szelíd és szülőkímélő módon száguld a motoron. Rend van a világban, ha az általa felszólított eleget tesz az aktuális követelésnek: „Anya, gyere ide, muszáj!” Persze még az ilyen határozott kétéveseknek is a szülei jelentik az elsődleges viszonyítási pontot, így gyakran hangzik el a következő kérdés is: „Anya, hol vagy engem?!”

Mit jelenthet ez? Talán kérdőre vónás és érzelemkifejezés egyszerre van benne. Anya, hol vagy, és miért hagytál itt engem? Vagy inkább kérdés és a tettek mezejére lépés: anya, lödd be a koordinátáid, hogy tudjam, hozzám képest hol vagy, indulok máris, és megtalállak!

Bármit is jelent ez a figyelemre méltó nyelvtani szerkezet, jól illusztrálja, hogy egy ilyen kisgyermek mennyire igényli a közelséget, és mennyire egynek éli meg magát az édesanyjával. Nincs még meg az „én vagyok” elkülönült határozottsága, a személyes névmások használata még ingadozó, csak egyes számban léteznek, helyes ragozásuk még várat magára. Az „ügyes a Marci” nagyon jól megy, szeretettel mondogatja magára egyes szám harmadik személyben az imponáló melléneveket. A birtokviszony kifejezése is igen egyértelmű: „Ez az én!” – és olykor radikális magántulajdon-védelemben torkollik. Talán ez a „saját nyelvtan” őszintébb, és hívebben leképezi a dolgok lelki valóságát, mint a társadalmi érintkezés során az akadémiai nyelvhelyesség.

A fölötték az egzisztenciális kérdéseiket mindig elrejtik, úgy tesznek, mint ha minden adott volna, csak határozott kontúrokban, lekerékített mondatokban, befejezett szerkezetekben képesek gondolkodni, prózai világukban nem sok helye van a keresésnek, a felkiáltásnak, a három pontoknak. Minden adott, minden kész, ebből dolgozunk. A gyermek mágikus realizmusa a nyelvhasználatában is megjelenik, amikor látszólag fittyet hány a nyelvtani szabályokra, és kreatív módon fejezi ki magát. Ilyenkor egyrészt

valami tanultat alkalmaz, gyakorol; másrészt alkot, világot épít, alakít.

Egy kisgyermek megszólalása még aktus, cselekvésszámba megy: mélysége, súlya, valóságalkító potenciálja van. Az első teremtő szóhoz a gyermeki szó ilyen módon sokkal közelebb van, mint a felnőttek szavai. Ha sokat mondogatom, előbb-utóbb megszólal az a csengő,

Talán a szót eredeti tartalmához közelítve, archaikus módon használva mi magunk is feltehetnénk többször a kérdést: „Hol vagy engem, Istenem?” Mi minden bújjik meg bebugyolált vagy épp túl éles szavaim mögött? Hogy vagyok a „jól vagyok” mögött? És hogy van odabent az az egykori nyelvújító kisgyerek vagy épp szófukar kamasz? Ők szóhoz jutnak? Ha

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

jön a busz; ha a nevüket ismételve, biztosan itt teremnek a tesók. Mert a távolság csak üveggolyóként létezik, mert akit szeretek, az mindig itt van, hisz itt a helye. Ez a világ rendje. És a gyerekek a világ rendjéhez nagyon ragaszkodnak. Ők még tudják, hogy a rend alapja nem más, mint a kapcsolódás. Nincs ennél fontosabb és valóságosabb, minden külsőséget zárójelező rend. A rend a lélek rendje, nem a dolgoké.

imádkozom, mélyről jönnek, felfakadnak, izzanak a szavak, vagy csak tessék-lássék, konformistán sorakoznak? Ha szólok, építem vele a világot és a körülöttem élőket, vagy csak jártatom a számat? Ráérezek az igaz szóra, a szó mögött a valódi gondolatra, a gondolat mögött a másik elleplezett sebezhetőségére? Segítségére sietek gondolatlanul, szóval és cselekedettel?

Mert valójában erről van szó...

■ – KINYIK –

Mi lenne, ha?

Jn 15,1–8

Egy társasjáték neve. Mi lenne, ha? Egy időben óriási népszerűségnek örvendett családtagjaim körében. A játék lényege abban áll, hogy egy táblára tetszőlegesen választott neveket írunk fel – általában a játékosok nevét –, és a dobások után mindig valamelyik névre lép egy-egy játékos. Ezután egy kártyát kell húzni, amelyen a mondat így kezdődik: „Mi lenne, ha...” Példának okáért – csak hogy a hóhért akasszuk – mi lenne Gáncs Tamás, ha út lenne? Vajon milyen út lenne? Egyirányú út, autópálya, országút, erdei ösvény? Talán körforgalom? Vagy éppen zsákutca? Vajon milyen út lenne?

Mi lenne, ha? A játékosok mindig hat lehetséges válasz közül választanak, majd szavaznak, és azok léphetnek előre a bábujkkal, akik abba a csoportba tartoznak, ahova a legtöbb szavazat érkezett. Szórakoztató társasjáték, közben az ember megtanulhat nevetni önmagán, és megismerheti a közösség tagjait, ráadásul nagyon jó közösségformáló ereje is van.

Érdekes megfigyelni a játék dinamikáját: miként áll rá az ember agya arra, hogy úgy szavazzon, ahogyan nagy valószínűséggel a többség szavaz. A többség fejével gondolkolni ugyanis előremenetelt jelent. Sőt a játék alapkonceptiójából adódik az is, hogy nem mindig az igaz válasz győz, hanem az, amelyet a legtöbben a valósághoz legközelebbnek vélnek.

Mi lenne Jézus, ha növény lenne? Vajon melyik növény szimbolizálja legjobban a jézusi életművet, melyik az, amelynek a tartalmas jelképrendszere leginkább tükrözi a jézusi életmodellt, amelyre keresztényként az ember fel meri tenni az életét? Csipkebokor? Gondolhatunk Mózesre, és a „*vagyok, aki vagyok*”-ra. Mezei virág, amelyről maga Jézus beszélt a *Hegyi beszédben*? Almafa? Gondolhatunk Lutherre. Vagy talán valami más? Pálmafa? Napraforgó?

Természetesen nem egyválaszos kérdésről van szó, mégis szükségünk le az egyik jánosi válaszra: szőlőtő. Jézus szőlőtő lenne, ha növény lenne. Szőlőtő is lehetne. Jézus maga mondta: „*Én vagyok az igazi szőlőtő...*” Ezt egy bencés teológus így interpretálta: „*Én vagyok az ideális szőlőtő.*” Nagyon elgondolkoztató ez a bővített magyarázat. Jézus az igazi, az ideális, a tökéletes szőlőtő, amelyből élet, erő, lelki frissesség, lelki egészség, lelki táplálék árad.

De mit is akar Jézus ezzel a meghökkentő képpel elmondani akkori és mai tanítványainak? Eredeti szándékának megértéséhez két nagyon fontos tényre kell tudnunk. Az egyik, hogy a palesztinai ember létfeltételei közé tartozott a szőlő és az abból készült must, illetve bor. A másik, hogy a szőlő Izrael népének egyik leglényegesebb szimbóluma volt, erre számos ószövetségi szöveget találhatunk alapigeként. Két tény: létfeltétel és erős vallási töltettel bíró szimbólum. A kettő együtt, kéz a kézben, evidens üzenet: Jézus nélkül nincs élni érdemes élet.

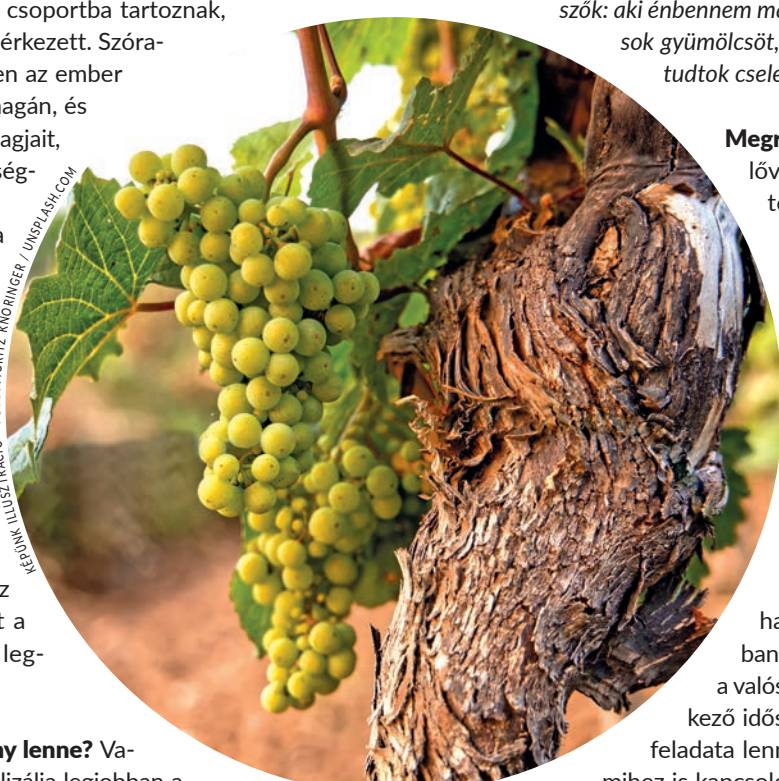
Őáltala, őbenne viszont megtalálható mindaz, ami az élni érdemes élethez szükséges. Ő a létfeltétel, amit ezzel a csodálatos képpel erősít meg: „*Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: aki énbennem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt, mert nélkülem semmit sem tudtok cselekedni.*”

Megrázó a kép. Ahogyan a szőlővessző létfeltétele a szőlőtőben van – hiszen onnan nyeri erejét, táplálékát, mindazt, amiből maga a gyümölcs terem –, úgy keresztényként a mi életünk Jézusban van. Őbelőle, őtőle, őáltala kaphatunk erőt, dinamikát, frissességet, megújulást mi is. Az esély adott. Egyéni és közösségként is.

Mi lenne, ha? Mi lenne, ha tudatosítanánk magunkban ennek a gyönyörű képnek a valóságát? Mi lenne, ha a következő időszakunk egyik vallásos házi feladata lenne végiggondolni, kihez és mihez is kapcsolódik az életünk, és hogyan biztosítjuk létfeltételeinket, hogyan éljük meg hitbéli álmunkat egy csöppet sem könnyű világban? „*Én vagyok az igazi szőlőtő, és az én Atyám a szőlősgazda*” – mondja Jézus a búcsúbeszédének kellős közepén, mintegy végrendeletként is tanítványainak. Akik Jézusra vannak utalva. Ma is. Az ő beszédéből, testéből és véréből élnek. Mert csak így válhat hit(t)el(j)essé a tanítvány. Megmaradva: Jézusban, Jézusnál, Jézusért. Gyülekezetben, egyházban.

Mert egy töről, egy szőlőtöről fakad a hitünk, Jézushoz tartozunk, ő köt össze minket. Más feltétel nincs. Az Atya: a szőlősgazda; Jézus: a szőlőtő; a meghívás: a miénk. A szüretelés, az aratás Urának csapatába. Ahol a „mi lenne Jézus, ha?” kérdésre ki merjük mondani a választ: szőlőtő!

■ GÁNC S TAMÁS

Reptér!

Ne féljeteK, nem fogom most a címben szereplő Korda György-slágert elénekelni, amúgy sem nagyon hallgatom. Apám korosztálya zenéjének érzem. Nem mentem el a koncertjére se.

De a fiaim igen! És velük a fél osztály – tizenhat évesen! És ez a tény, hogy kamaszok énekelnek egy nagypapájuk korú énekes koncertjén, újra kell, hogy gondoltassa velünk azt, mit is hiszünk a generációkról, a nemzedékek kapcsolatáról. Mert valami megváltozott. Vagy amúgy is állandó változásban van.

Nekem különösen is izgalmas kérdés ez, mert három korosztállyal kell együtt dolgoznom: tizenéves fiaimmal és diákjaimmal, nyolcvan fölötti idősekkel egy szeretetotthonban és a magam középkorosztályával a tanáriban. Nem csoda, hogy izgat a kérdés.

GENERÁCIÓK ÉS TISZTELET

Az általános szemlélet az, hogy az ősi felfogás az idősek iránti tisztelet és az előttük való meghajlás. Igaz ez akkor is, amikor ők maguk nem föltétlenül méltók erre. Nőé például berúgott (1Móz 9,20–25), de azok a gyermekei lettek a pozitív hősök, akik eltartták emberi gyarlóságát, nem az, amelyik kibeszélte, hogy lám, ilyen az apánk... A világ legtöbb részén az időslét egyben a tiszteletet érdemlő bölcsesség szinonimája is volt. A Biblia negyedik parancsolata tehát évszázadokon át érvényes volt.

Bár... Amikor Jeremiás prófétát megszólítja Isten, hogy legyen szószólója, ő éppen azzal akarja elhárítani: „Hiszen nem értek én a beszédhez, mert fiatal vagyok!” Isten viszont azt mondja neki: „Ne mondd, hogy fiatal vagy, hanem menj, ahova csak küldelek, és hirdesd, amit csak parancsolok!” (Jer 1,6–7) Mert Istent az életkor nem érdekli, csak az üzenet. Nem az életkor adja meg a tiszteletet, hanem az, hogy Jeremiást az Úr küldi. És hasonlóval biztatja Pál is Timóteust: ne félj vezetni a gyülekezetet, „senki meg ne vessen ifjú korod miatt” (1Tim 4,12). Ezzel együtt azért alapvetően igaz, hogy az idősek tisztelete fontos volt minden társadalomban.

A 20. század hozott változást: a hatvanas évek diákmozgalmának egyik szlo-

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FREEPIK.COM

genje a Jack Weinberg diákaktivista nevéhez kötődő mondat: „Ne higgy senkinek harminc felett!” Az öregek nem értenek semmihez, ők tették tönkre a világot, miattuk van az összes bajunk... Megfordult a kocka: az öregség nem a tiszteletreméltóság, hanem a nevetségesség szimbóluma lett. Ha Magyarországon ilyen erővel nem is hatott ez a szlogen, nem véletlenül énekelte erre a jelenségre válaszul Cseh Tamás a *Frontátvonulás* című lemezén egy nyolcvanhét éves veterán vallomását, a *Születtem Magyarországon* című dalt. Mert azért mégiscsak van itt valami, amit ezek az emberek tudnak.

A LÁZADÁS FORMÁI

Az idősekkel szembeni szemrehányás ma is létező jelenség: a klímaváltozás oka az a technológia – mondják –, amelyet a mai ötvenes–hetvenes nemzedék létrehozott. És aki ezt kipoztolja, attól nem illik megkérdezni: ugyan ki találta föl és adta a kezébe azt a mobiltelefont, amelynek a

segítségével kipoztolja, hogy az öregek tönkretették az életét?

Van tehát egy, illetve már több nemzedék, amelyiknek a kiindulópontja a lázadás volt az öregekkel szemben: más zene, más öltözködés, másfajta értékek. Apám még magázta szüleit, én már tegeztem őt, de el nem tudtam volna képzelni, hogy együtt menjünk, mondjuk, rockkoncertre.

Hol állunk most? Több dolog keveredik bennem. Egyrészt: mit kezd a maga öregségével az, aki annak idején arra építette az életét, hogy az öregek nevetségessé? De erre nekik kell – reménység szerint őszinte – választ adniuk a maguk számára. Másrészt tényleg van egy szakadék: az online világban, amelyben a fiaim otthonosan mozognak, én csak „gyüttment” vagyok. Közös vacsoráink alkalmain néha sírva-nevetve könyörgök egy magyar–magyar szótárért. Fiaim fél-szavakból megértik egymást, csak a feleséggel mi nem értjük őket.

Mégis, én nemcsak ezt a mesterségesen gerjesztett gyűlölködést érzem,

hanem valamiféle közeledést is. Amikor fiam először Kispált [*a Kispál és a Borz együtttest - a szerk.*] hallgatott, rádöbbenem, hogy ez a dal az ő születése előtt tizenégy évvel íródott – hát mikor hallgattam én tizenévesen az ötvenes évek végén született slágert? Mintha valami összetalálkozott volna. És mintha ennek a következménye lenne, hogy a fiatalok megbékélnek a nagyszülőkkel, és együtt mennek Korda György-koncertre. Igaz, egyikük nosztalgiából, másikuk iróniából, de mindenképp szeretettel. (És nekem nagyon szimpatikus, hogy Gyuri bácsi ilyen öniróniával, humorral, bölcsességgel fogadja a helyzetet. Respect! – ahogy manapság mondják. De azért hallgatni továbbra sem fogom, ha nem baj. Maradok a nyolcvanas évek rockzenéjénél.)

SZERETETTEL ÉS BIZALOMMAL

A generációs helyzetet apaként, tanárként nem érzem olyan szörnyűnek, mint amilyennek sokan gondolják. Tehetünk azért, hogy ne legyen olyan. Igaz, néha nem értem, miről beszélnek a srácok a vacsoraasztalnál – de legalább ott ülünk, együtt vagyunk! Meggyőződésem, hogy megszülethet a szülők iránti tisztelet most is, amikor a gyerekeink azt érzik, az ő világukban én vagyok a tudatlanabb.

Ehhez az kell, hogy a tekintély belülről fakadjon, ne csak külső elvárás legyen. Nem kell feltétlenül kamasznak maradni, szakadt farmerdzsekit felvenni, haját festeni, eljátszani a jó havert a fiatalok előtt – úgysem fog menni. De ne játszunk a sérthetetlen hőst, a mindig felsőbbrendűt se – lehet, hogy emberi gyarlóságunk is segít nevelni gyermekeinket. Nem kínos elmenni velük egy rockkoncertre vagy rákérdezni: mit hallgattok? Ha tanulok is tőlük, attól még lehetek vezetőjük, előljárójuk. Mert így őket is érdekli, mit tanultam az életről, halálról, Istenről, a világ ezernyi csodájáról. És nem fognak lesöpörni az asztalról csak azért, mert nem értem a Tiktok-nyelvet.

Nem véletlenül említettem Timóteust, Pál fiatal barátját. Pál sok tanácsot adott neki – hogy ebből hányat fogadott meg, hányat se, nem tudjuk-, de a legfontosabb, amit adott neki, a szeretet és a bizalom. Ha ezt kölcsönösen megadjuk egymásnak – és nem elvárjuk egymástól –, akkor megszületik az a közösség, amelyre vágyunk.

■ HEGEDŰS ATTILA

A budavári evangélikus szabadegyetem következő alkalmát október 10-én, hétfőn 19 órai kezdettel tartjuk a Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnájában (Budapest I. ker., Táncsics Mihály u. 28.). A reformáció hónapjában Bóra Katalinra, Luther Márton reformátor feleségére emlékezünk. A róla szóló életrajzi regényből (*Rózsák a hóban*) a fordítója, Fabiny Katalin olvas fel, Fabiny Tamás püspök pedig részleteket vetít a reformátorfeleség életéről szóló, a Duna Televízióban bemutatott filmjéből. A belépés díjtalan, szeretettel várjuk az érdeklődőket.

Rész munkaidős egyházfit keresnek az óbudai evangélikusok. Az elvégzett munkáért egy szobával és nagy nappalival rendelkező lakást biztosítanak. Lelkészi ajánlás szükséges. Jelentkezni vagy további információt kérni az obudev@gmail.com címen lehet.

TRADICIONÁLIS HARANGOK ÖNTÉSE

GOMBOS MIKLÓS
ÉS FIA, FERENC

www.harangontes.hu

Cím:
2162 Órbottyán
Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Mobil:
+36 30 9489575
+36 30 7288161
Tel.: 06 28 360 170

E-mail:
gombosmi@harangontes.hu
info@harangontode.hu

Harang eladó! Új öntésű, 725 kg, G hangú, füles. Érdeklődni: (06) 30/728-8161; www.harangontes.hu.

Elindult a **Spotify**-
csatornánk!

A NEMZETI GYÁSZNAPRA EMLÉKEZVE

Rabok lajstroma
a ma diákjai előtt*Kufsteini emléktábla a Deák Téri
Evangélikus Gimnáziumban*

A Budapesti Evangélikus Leánygimnázium [a mai Deák Téri Evangélikus Gimnázium elődje – a szerk.] két tanára, Jeszenszky Ilona és Zelenka Margit 1936-ban Kufsteinbe – Teleki Blanka és Leövey Klára raboskodásának helyszínére – látogatott. Ekkor fogalmazódott meg bennük a gondolat, hogy emléktáblát állítanak az egykor itt fogságban tartott magyaroknak. A hatalmas emléktáblára azonban a kilencvennégy név közé olyanok is felkerült, akiket nem

vész és számos evangélikus hittársunk: Haubner Máté püspök, Melczer János és Melczer József lelkész, Mesterházi István honvéd ezredes.

A piszkei vörös márványból készült, hat és fél mázsás súlyú emléktáblát Lux Elek szobrászművész tervezte; 1937. július 10-én leplezték le ünnepség keretében a kufsteini Császártornyban. Az avatóünnepségen adták át azt a német nyelvű, ki-

lencvennégy hős adatait tartalmazó emlékkönyvet is, amelyet az iskola növendékei készítettek. (Magyar nyelvű változata az Evangélikus Országos Levéltár védett gyűjteményében található.)

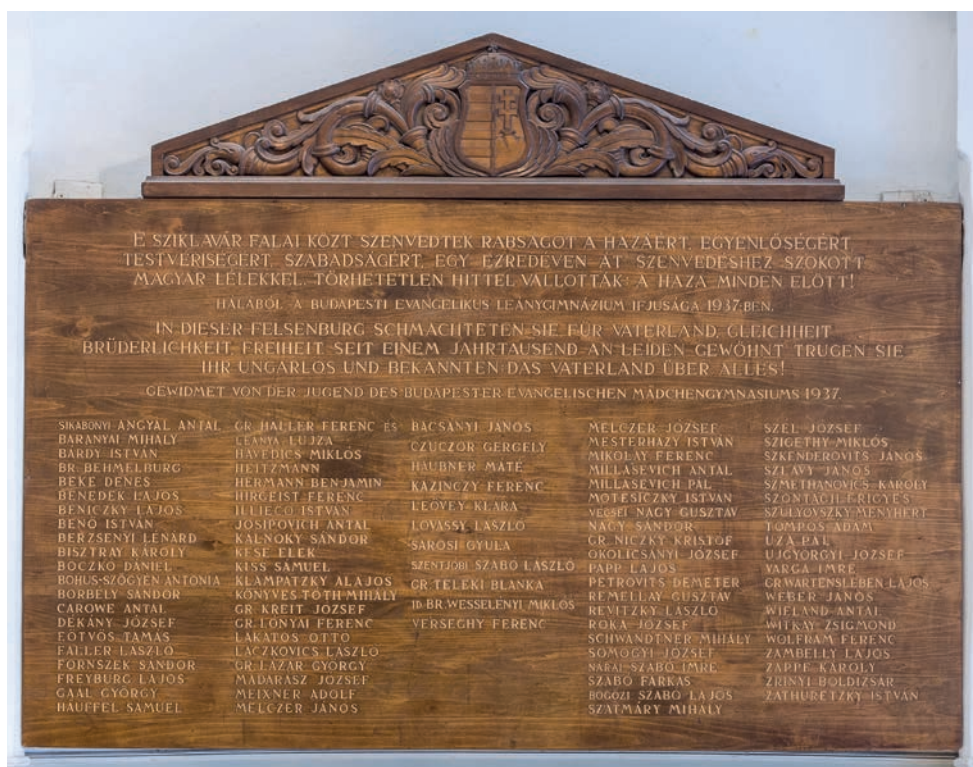
Lingel Károly bútorgyáros elkészítette a márványtábla másolatát fából, majd a Deák téri iskolának ajándékozta. Ez a második emeleti folyosó falán volt a Budapesti Evangélikus Leánygimnázium megszűntetéséig, 1952-ig. Az épületben ezután működő állami iskola vezetősége levette a táblát, ám szerencsére nem vészett el: Keken András Deák téri evangélikus lelkész Legéni Sándor egyházzfival átmentette az egyházi épületbe. 1954-től a volt pénztár melletti kis szobában őrizték, majd a sekrestyében helyezték el. 1979-ben, a volt növendékek találkozájának idején a tábla már ismét az iskolában, a régi helyén állt, ugyanis az akkori igazgató, becsülvén a hagyományokat, elkérte az egyháztól, és visszatette a helyére.

1992-ben egyházunk visszakapta a gimnáziumot; az addigra már erősen sérült táblát Tusai István gondnok felújította, így 1996. május 10. óta ismét eredeti helyén áll. Történetét 2002-ben *Kufsteini emléktáblánk* címmel könyvben foglalta össze dr. Martos Józsefné Sztrokay Piroka, a leánygimnázium egykori tanára.

Amikor elhaladunk iskolánk emléktáblája előtt, gondoljunk a szabadságért küzdő hősökre!

■ ZOMBORNÉ BAZSÓ ROZÁLIA

A szerző az Evangélikus Országos Levéltár levéltárosa, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium volt tanára

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

itt tartottak fogva, ellenben lemaradt huszonhét valóban itteni fogoly neve, köztük a csíksomlyói születésű úkapámé, Molnár Ignác honvéd századosé, akit felségsértés miatt halálra ítélték, majd 1851-ben kegyelemmel szabadult Kufsteinből.

A valóban Kufsteinben raboskodók közül a legismertebbek Kazinczy Ferenc irodalomszervező, költő, a nyelvújítás vezéralakja, Batsányi János költő és Szentjóni Szabó László költő. Az 1848–1849-es szabadságharc rabjai közé tartozott Czuczor Gergely bencés szerzetes, költő, nyelvész, Lovassy László, az ifjúság vezére, Verseghy Ferenc pálos szerzetes, költő, nyelv-

A vallásos is lehet bővli

Szakmai konferencia a felszínességről

Igaz, jó és szép helyett olcsó, talmi, üres – a felszínes művészetutánczat, vagyis a giccs kritikája került a középpontba az Evangélikus Országos Múzeum Érték(t)rend – fókuszban a vallásos giccs című, szeptember 28-i konferenciáján. A Vallásos giccs – az érték alulnézetből című időszaki kiállítás kísérőrendezvényeként szervezett szakmai tanácskozás nemcsak arra tett érdemi kísérletet, hogy a szándékosan kiüresített, a vallási művészet formavilágát felhasználó tárgyakat elemezze, hanem arra is, hogy rámutasson az érték melletti elköteleződés és az ismeretterjesztés fontosságára.

Ennek fényében vizsgálta *Godot-ra várva – értékvesztés és értékkeresés* című előadásában a forma és a tartalom, a létrehozott mű és az általa közvetíteni kívánt jelentéstartalom viszonyának megbomlását a vallás tárgyainak vonatkozásában Harmati Béla László. Az Evangélikus Országos Múzeum vezetője szerint a vallási giccs nemcsak a felszínesen megfogalmazott hittételeket bagatellizálja, hanem annak befogadóját is negatívan manipulálja: „A félig vagy részben átélt hitélmény felületessé teszi magát a szemlélőt is, aki így elveszíti közvetlen kapcsolatát a vallás lényegével. Aki megelégszik a giccs által közvetített hamis Krisztus-képpel, az lassan maga is egyre igénytelenebbé válik.”

Tudjuk-e, mi tetszik Istennek? – A változó emberi ízlés és Isten változatlan harmóniája címmel tartott előadásában Hafenscher Károly a teológia oldaláról mutatott rá a művészet mint közvetítő lényegére, egyúttal szólt a giccs kísértése ellen. A Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkes elnöke, az Evangélikus Hittudományi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára elmondta, hogy a teremtett embernek nemcsak Isten szépségét, hanem a szépre és igényesre való törekvést is képviselnie szükséges. „A mulandó értékek addig izgalmasak, amíg nem talál rá az ember a maradandó értékek közül valamire, ami minden addigi értéket felülmúl. A bizsuért nem érdemes sokat fáradni, még kevésbé áldozni. Az igazgyöngyért azonban érdemes mindent feláldozni” – utalt az elrejtett kincsről és az igazgyöngyről szóló jézusi példázatra a professzor. Kiemelte, hogy a szépre és az igényesre, az érték észrevételére és felismerésére tanítás pasztorális feladat is.

A 19. századi vallásos ponyvanyomatványok illusztrációi című előadásában Tüskés Anna ismertette a Bagó Márton

FOTÓ: GALAMBOS ÁDÁM

nyomdájában kiadott több mint százötven vallásos kiadvány vizsgálatából levont következtetéseit. A Pécsi Tudományegyetem adjunktusa az előadásában érzékeltette, hogy a szöveg és az illusztráció kapcsolata szempontjából számos felszínesség figyelhető meg ezeken a kiadványokon.

Kéri Gáspár *A vallásos giccs megjelenési formái a kortárs művészetben* címmel tartott előadást. Olyan alkotásokat mutatott be, amelyek vallásos ikonográfiára építve populáris üzenetvé váltak. A fotográfus, művészeti író nemcsak a manipuláció kérdését érintette, hanem a modern művészeti irányzatok kritikáját is megfogalmazta. Rámutatott, hogy a művészet nem egy esetben nemcsak fel-, hanem egyúttal ki is használja a vallási tartalmat. Arról is szólt, hogy az építő „kortárs művészet kiforgatja a giccsset, és tükröt tart elénk”. Erre példaként többek között Paolo Sorrentino rendezőnek *Az ifjú pápa* című televíziós sorozatát, valamint Bill Viola videóművésznak a londoni Szent Pál-katedrálisban látható oltárképét említette.

Lázár Kovács Ákos, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docense *A vallási bővli vallásos dimenziói* című előadásában T. S. Eliotnak a vallás és a kultúra kérdéseit tárgyaló munkái alapján különböztette meg a vallási műveket – mint a Biblia –, a meggyőzésre irányuló vallási propagandaművészetet és a vallásos műveket. Utóbbit intellektuális művészetnek nevez-

ve elmondta, hogy ebben az tapasztalható meg, amiről Hans Urs von Balthasar (svájci római katolikus pap, teológus, filozófus) *A dicsőség felfénylése* című, a teológiai esztétikát tárgyaló művében értekezik. Példaként többek között Fra Angelico, Claudio Monteverdi, Johann Sebastian Bach, Kodály Zoltán és Dante Alighieri művészetét említette.

Barbi és piritós – a vallásos giccs mint influenzerkommunikáció című előadásában Aczél Petra az influenzszernek a felszínességre, közvetlenségre, személyeségre, hétköznapiságra épülő, populáris tevékenysége és a vallásos tartalmú giccs közötti hasonlóságra hívta fel a figyelmet. A Budapesti Corvinus Egyetem egyetemi tanára elmondta: azért is kell foglalkoznunk a vallási gicccsel, „mert elképzelhető, hogy többeket befolyásol úgy, ahogy nem szeretnénk, mint hogy kevesebbet igazzan a hit felé fordítana”.

■ G. Á.

Továbblépni az elhívásban

Így látták résztvevők az EPOT-ot

Hullámmozott a tömeg a Hungexpo C pavilonjában az evangélikus presbiterek országos találkozóján a programok közötti szünetekben. A modern tér minden emeletén, a mozgólépcsőkön föl-le utazva mosolygó szempárok keresték a többiek tekintetét, rég nem látott testvérek üdvözölték egymást, vagy épp friss ismerősök tárgyalták ki, melyikük honnan jött, és mit visz haza az alkalomról. A résztvevők közül többeket az Evangélikus Információs Szolgálat munkatársai is mikrofonvégre kaptak.

FOTÓ: PETE DÓRA

Urbán Anna (Pestújhely–Újpalota): „Ve-
gyesen jöttünk presbiterek egy-két gyü-
lekezeti testvérrel. Én még sosem voltam
ilyen hatalmas evangélikus összejövetel-
en, életemben ennyi evangélikus test-
vért egy kupacban nem láttam! Mintha
mindenki az ember ismerőse lenne, örül
a szívem! Annak tükrében különösen
is, hogy most – ahogyan ez a szekció-
beszélgetésen is téma volt – készülünk
a népszámlálásra, és én számlálóbizto-
si feladatokat is el fogok látni. Nagyon
szorítok, hogy a testvérek felismerjék az
ebben rejlő lehetőséget és felelősséget,
és minél többen azt tudjuk vallani, hogy
evangélikusok vagyunk. Mindez nem
csak a felekezeti melletti számadatokról
szól, és nem is csak egyház-finan-
szírozási szempontból van jelentősége.
Nyáron kértek fel a presbiteri feladatkör
betöltésére, számomra ez a bizalom jele,

óriási megtiszteltetés a gyülekezet részé-
ről. A legnagyobb élmény az EPOT-on a
sok valódi találkozás volt. Szülőfalum,
Bér evangélikus testvéreivel is találkoztam,
többek között a nővéremmel, aki
az ottani gyülekezetben presbiter. Na-
gyon pozitív értelemben volt kettős ér-
zés, hogy én az új gyülekezetemet, az új
lelki otthonomat képviselem, miközben
a béri gyülekezet is mindig otthon lesz
számomra.” (K. A.)

✱

Kissné Keceli Gyöngyi (Kaposvár): „Na-
gyon jól érzem itt magam. A legnagyobb
élmény, hogy ekkora közösségben meg-
élhetjük: Isten itt van közöttünk. Öröm
volt hallani azokat a gondolatokat, ame-
lyek az Istenhez tartozásunkról szóltak,
és arról, hogy a közösségeinkben hogyan

élhetjük meg és hogyan ébreszthetjük fel
az Istenhez való erősebb kötődést. A ple-
naris beszélgetésről is sok értékes gon-
dolatot vihetünk haza. A tömeg, ami itt
megjelenik, erőt képvisel. Az ember tud-
ja, hogy Isten Lelke gazdagít bennünket, s
az, hogy ilyen sokan tudjuk együtt imádni
és szeretni őt, ez a fajta erő most nagyon
fontos számunkra. A presbiteri szolgálat
elsősorban a hitem szempontjából fon-
tos: Isten munkájában úgy részt venni,
ahogyan ő ezt szeretné. Ezt megpróbálom
úgy vizsgálni, hogy ne emberi akaratból
legyen a szolgálat, hanem ha ő elhí-
vott engem ide, és egyáltalán, hogy az ő
közelségében élek, ez jelent valamit, ennek
oka van! Ezt az okot próbálom mindig
megkeresni és betölteni azt a szerepet,
amit nekem szánt. Hogy ez sikerül, vagy
sem, ez majd eldől.” (S.-K. D.)

✱

Halkó-Szabó Gabriella (Pilis): „Presbi-
ternek lenni elsősorban megtiszteltetés.
Bízom benne, hogy jól tudom képviselni,
igyekszem úgy, hogy megfeleljek az isteni
elhívásnak és a gyülekezetnek. Szeretném
tovább építeni mind a saját elhívásomat,
mind a gyülekezet életében zajló esemé-
nyeket. Az EPOT abban van segítségem-
re, hogy lehetőséget ad elmélyülni, még
részletesebben meglátni dolgokat, tágitja
azt a tudást, amivel jobban tehet eleget az
ember a küldetésének. Saját magunkban
is segít elrendezni a dolgokat, a hitünket,
az Istenhez való fordulásban másképp
világít meg dolgokat az, amit itt hallunk.
Nőként felelem, feltölt a presbiteri hiva-
tás. Nem érzem tehernek, pluszfeladat-
nak. Sokszor éppen a szolgálatban adó-
dó teendők azok, amikben megpihenek,
amik erőt adnak, kizökkentenek a szürke
hétköznapiakból. A mai nap is, és persze
a hitem is abban erősít meg, hogy nem
vagyok egyedül. Velem van a közösség,
velem van az Isten. Bármilyen jön, bármilyen
történjék, nem vagyok egyedül.” (S.-K. D.)

További vélemények olvashatók
az Evangélikus.hu oldalon

Tartalmat kapott a mottó

Milyen reménység fűződhet másfél ezer ember megvendégléséhez? Az evangélikus presbiterek országos találkozója után a program két fő „hajtómotorját”, Gáncs Péter nyugalmazott püspököt és Mészáros Tamást, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület felügyelőjét kértük értékelésre.

Gáncs Péter: Az egész alkalomnak nagyon pozitív légköre volt, kezdve azzal az alaphangoltsággal, amelyet Pröhle Gergely a hálaadással megadott. Látni lehetett, hogy az emberek igazán örülnek egymásnak. Leszámítva a Szélrózsát, amely elsősorban a fiatalokat célozza meg, a gyülekezetek „kemény magjaihoz” tartozóknak a járvány óta ez volt az első ilyen nagy találkozási lehetőségük.

Az EPOT-ot annak idején azért hívtuk életre, hogy a hatéves presbiteri ciklusok közepén legyen egy-egy ilyen találkozó, melynek fontos része az önvizsgálat is. 2009-ben a Pestszentimrei Sportcsarnokban, hat évvel később a Tüskecsarnokban voltunk. Tavaly a járvány megakadályozta, hogy megszervezzük az alkalmat, így csúszott mostanra. A Hungexpo mint helyszín minőségi előrelépés volt, és Tornay András fő szervezőnek és csapatának az érdeme, hogy pontosan ment az egész napirend, mindennek tere és ideje volt. Azt mondhatjuk, szintet léptünk a lebonyolításban.

A korábbi tapasztalatokra építve a mostani EPOT-ot már úgy szerveztük, hogy a presbiterek mellett hangsúlyosan hívtuk a lelkészeket, intézményvezetőket, gyülekezeti munkatársakat is. Egy tágabb ölelésű és a csapatmunkát jobban segítő találkozót terveztünk – és ez meg is valósult.

A presbiter szó előljárót jelent, olyasvalakit, aki a gyülekezet építésében elől jár. Így nem csupán azokat nevezhetjük így, akiket ténylegesen megválasztanak erre. Ideális esetben a presbiterek mind munkatársak is lennének, de egy munkatárs nem feltétlenül presbiter. Most azokkal találkoztunk, akik az egyházban valamit felelősen főlvállalnak és elvégeznek. Hogy melyik az a terület, amelyet valaki a magáénak érez, az a szekcióválasztásban is kifejeződhetett.

Igen ütősnek éreztem az istentisztelet igei üzenetét: „Ti adjatok nekik enni!” [Mk 6,30–44] Egy olyan helyzetben, amikor mindenki valahonnan máshonnan, leginkább kívülről várja a segítséget, akkor Jézus máshova helyezi a súlypontot, és rámutat arra, hogy a mi kezünkben is vannak eszközök, tudunk másokon segíteni. Ha innen úgy mentek haza a kedves testvérek, hogy nem is vagyunk olyan szerencsétlenek, szegények meg lebénuultak, mint amilyenek a mostani krízisben sokszor érezzük magunkat, akkor ez az igei csattanó célba ért. Akkor az, amivel indultunk a találkozó elején, hogy „elfogadtál és elhívtál”, tartalmat kapott. És mindazt – a népszámlálási adatok szerint a külvilág számára minden bizonynyal „keveset” –, amink van, megoszthatjuk egymással. Ebben mindenkinek megvan a lehetősége és felelőssége.

Mészáros Tamás: Kivétel nélkül pozitív visszajelzéseket kaptunk. Legfőképp azt, hogy az alkalom profi és lelkes, lélektől átítatott volt.

Mindegyik szekcióbeszélgetésbe belehallgattam. Azzal az izgalommal, hogy

FOTÓK: PETE DÓRA

tudtam, egész másra kell készülni, mint egy egyházmegyei vagy szakmai konferencián, ahol kis csoportokban lehet együtt dolgozni. Itt a legkisebb csoport is közel háromszáz fős volt. Ráadásul két szekció olyan teremben kapott helyet, amely a plenáris terem két leválasztott része volt. Mégis úgy tapasztaltam, mindegyik szekcióvezető nagyon kreatívan tudta mozgatni a hallgatóságot.

Az, hogy a digitális táblák, a színpad mögötti hatalmas LED-fal ilyen vizuális élményt tudott adni, többünknek kellemes meglepetés volt. Kérdésként merült fel ugyanis a találkozó előtt, hogy vajon mennyire vonja majd el vagy épp erősíti meg a figyelmet a homokanimáció a prédikáció alatt. Ezzel kapcsolatban többféle visszajelzést kaptunk: volt, aki azt mondta, a képek nyomtatékosították, mélyítették számára az igei üzenetet, másról pedig azt tudtuk meg, hogy az első pillanattól csak a képekre tudott figyelni – erre mondhatjuk, hogy azok a tartalom látható megformálásaai voltak, úgyhogy az üzenet így is célba érhetett.

■ *Lejegyezte:* KINYIK ANITA

A gyülekezetépítés útja a személyes evangelizáció

Györfi Mihály nyugdíjba vonult lelkész vallomása elhívásról, szolgálatról

Nem szokványos úton jutott hitre Györfi Mihály, és a hivatásválasztása sem volt előre látható. Lelkészi szolgálata során sem a kottából játszott. Az általa pásztorolt közösségek mégis nőttek, erősödtek. Harminc év után július végén vonult nyugdíjba a nyírteleki bázissal működő Filadelfia Evangélikus Egyházközségből. Ennek apropójából kértük számvetésre.

Nem keresztény családban nőttem fel. Ugyan megkereszteltek, de nem voltunk gyülekezetlátogató vagy Isten dolgairól beszélő család. Középkorúként engem is intenzíven érdekelt a kérdés: kik vagyunk, mi végre vagyunk? Megfogott az 1970-es évek elején a hippik szabadság- eszménye. Nem a kommunizmus elleni lázadás volt ez részemről, csak a rendszer gerinctöröttségét utasítottam el. Nem a matéria, az anyagi világ érdekelt, hanem az ember.

Közben alig húszévesen feleségül vettem a diákkori szerelmemet, aki védőnőként 1976-ban egy kis nógrádi faluban, Sámsonházán kapott szolgálati lakást. Vasárnaponként mindenki ment a templomba, kivéve a párttitkárt és minket.

Két év múlva új lelkipásztor érkezett a községbe. Sztojanovics András alig pár

évvel volt idősebb nálunk, jó missziói elkötelezettségű lelkészként hívott minket is bibliaórára, istentiszteletre. Néhányszor elmentünk, de mindig kritizáltam a hallottakat, ellene mondtam.

Közben már családos emberként bevonultam katonának, a második gyermekünk születése után szereltem le. Apám beteg lett, sok minden felborult körülöttem, terhek nyomasztottak, nehezen tudtam menedzselni a lelkivilágomat, nem találtam örömet a munkában, pedig akkor már középvezető voltam. Ekkor hívott el András egy férficsendeshétre.

Megérintett a találkozás azokkal az emberekkel, akik új életet kaptak Krisztustól. Ott mondtam el az első imádságomat ahhoz az Istenhez, akit nem ismertem: „Uram, ha te vagy, és ha igaz, amit mondanak rólad, akkor nekem már régóta erre lett volna szükségem, hogy

új életet kapjak.” Másnap reggel azt az igét olvastam: „Menj el, a te hited megtartott téged.” [Mk 10,52] Olyan békeség és öröm volt bennem, amelyet korábban még soha nem tapasztaltam.

Amikor hazaértem, a feleségem úgy érezte, óriási szakadék lett köztünk, mert Isten elvette tőle a férjét. Egy nehéz hónap következett, de amikor András feleségének hívására ő is elment egy női hétre, elfogadta az Úr kegyelmét, és újjászülvén jött haza. Akkor állt talpára a házasságunk, a gyermeknevelésünk, minden a helyére került az életünkben.

Megtérésem után András rögtön bevont a gyermek- és ifjúsági munkába, és megkért, hogy tartsak bibliaórát az állami nevelőintézetben élő, nagyjából cigány gyerekek között. Félve, de igent mondtam erre.

1986-ban indult a levelező képzés a teológián; akkor fontosnak éreztem, legyen egy papírom is arról, hogy tarthatok ilyen alkalmakat. A végbizonyítványt aztán betettem a fiókba, mondván, nem lesz arra szükségem.

1991 végén szinte egy időben többen is megkerestek, és lelkési állást, szolgálati helyet ajánlottak. Mások mellett Bozorády Zoltán esperesestől is jött egy távirat, hogy meglátogatna. Mint kiderült, az akkor önálló nyírteleki gyülekezetbe keresett szolgálatot. Akkor már négy gyermekünk volt, éppen beköltöztünk a frissen épült, elképzeléseink szerint kialakított új otthonunkba, a gyülekezetben presbiter voltam. A bennem élő öember nem akart mozdulni Sámsonházáról, de Isten elrendezte bennünk a dolgot, ő indított arra, hogy mégis elfogadjuk a hívást.

1992. augusztus 13-án elköltöztünk Nyírtelekre, egy lepusztult kultúrházba. Másnap reggel úgy imádkoztam: „Uram, eljöttünk, de ha nem erősítesz meg minket, hogy itt a helyünk, akkor vissza-

FOTÓ GYÖRFI MIHÁLY CSALÁDI ARCHÍVUMÁBÓL

Györfi Mihály a családjá körében

megyünk.” És akkor ez az ige fogadott: „...nyitott ajtót adtam eléd, amelyet senki sem zárhat be...” [Jel 3,8] Ez aztán a lelkeszi szolgálatom alapigéjévé lett, sőt a gyülekezet is magáévá tette, ezért vette fel a Filadelfia nevet.

Amikor lelkésszé szenteltek és beiktattak, tele volt a templom, másnap azonban – a családommal együtt! – összesen nyolcan voltunk az istentiszteleten. Szinte a nulláról kellett kezdeni a gyülekezetépítést. A módszerünket az Isten szavára való hallgatás és a „nyitott ajtó” szemlélet határozta meg. És harminc év után is azt mondom, nincs más út, mint hogy az ember személyes evangelizációt indít a környezetében. Annak a vallásos feszegetésnek, ami gyakran az egyházak tevékenységét jellemzi, nincs átütő ereje.

A gyülekezet akkor gyarapodik, ha hitre jutott embereket állítunk szolgálatba, akik hitelesen tudnak tanúskodni arról, mit jelent Krisztusban újjászületni.

És jöttek a csonka-bonka, problémával – házassági válsággal, alkoholfüggőséggel vagy más szenvedélybetegséggel – küzdő emberek, akik miután megtapasztalták a bűnből való szabadulást, aktívan bekapcsolódtak a gyülekezet mindennapi életébe.

Beindítottam egy tanítványképzőt, és a hitoktatást is megreformáltam némiképp: a kreativitást, a kultúrát, a közösséget használtam ahhoz, hogy megszólítsam és Krisztushoz vezessem a fiatalokat. Az ének- és a zenekarba sem azokat vártam, akik tudtak, hanem akik szerettek volna énekelni, zenélni.

Közben 2000-ben Nyírteleken elkezdtünk építeni egy templomot saját erőből. A közösség apraja-nagyja segített, és mire öt év alatt felépült a templomunk, felépült, megerősödött a gyülekezet is.

Nem álltunk meg itt, hogy kellemesek lettek a körülmények: 2005-ben a görög-szállási cigányságra kezdtünk fókuszálni, elindult a cigányok közötti misszió. Zsíros kenyeret kentünk, leültünk melléjük, beszélgettünk az árokparton, megnyíltak előttünk, elmondták a nyomorúságaikat, mi meg beszéltünk arról, aki még ilyen helyzetben is békességet és örömet tud adni. Három év után jutott hitre közülük az első ember, addig havonta jártunk ki, három asszonytestvérünk pedig minden héten ment, látogatták őket, asszonykört szerveztek.

Ezek között az emberek között is azt próbáltam megmutatni, amit minden más helyzetben is mutattam a gyülekezet tagjainak: nem vagyok különb náluk, olyan vagyok, mint ők, küszködök én is, és ugyanígy rászorulok Isten irgalmára. Lelkésszé sem az öltözet, a Luther-kabát tett. Természetesen örömmel viseltem mindig, de nem az az elsődleges feltétele a szolgálatnak, az evangélium hirdetésének.

A nyugdíjba vonulás kapcsán örömmel adtam áldásomat utódom, Hulej Enikő szolgálatba indulására. Emellett az a várakozás van bennünk a feleségemmel, hogy vajon miképpen használ majd minket Isten a célegyenesbe fordulásunk idején, és milyen feladat vár ránk új lakóhelyünkön. De nem gondolom, hogy mást akarna tőlünk, mint eddig.

■ Lejegyezte: V. J.

FOTÓK A FILADELFIA EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG ARCHÍVUMÁBÓL

„Isten döntött az életemről”

Beszélgetés Kis János nyugdíjba vonuló lelkésszel

„Isten mindig annyi tövist adott, hogy ne bízzam el magamat, és annyi kegyelmet, hogy általam az Úr ereje érjen célhoz” – ezekkel a szavakkal summázta összesen negyvenkét évnyi szolgálatát Kis János, amikor szeptember 18-án, vasárnap parókus lelkészként utoljára lépett fel a kecskemeti evangélikus templom szószékére. Előző este, a nyugdíjba vonulása alkalmából rendezett ünnepségen Kondor Péter, a Déli Egyházkerület püspöke abban erősítette meg őt, hogy ugyan a gyülekezet vezetésével járó mindennapi feladatok végzése alól most felszabadul, de továbbra is felszentelt lelkész, az Úristen szolgálja marad.

– Még aktív parókus lelkészi szolgálatának utolsó éveiben is számos prédikációjában köszöntek vissza gyermek- és fiatalokának emlékei. Ennyire meghatározó mindaz, amit otthonról, Nagytarcsáról hozott?

– Igen! Egy akkor még szinte teljesen evangélikus faluban nőttem fel, ahol tényleg mindenki ismert mindenkit. A gyülekezet volt a természetes életterünk. Vasárnaponként külön gyerek-istentiszteletek voltak nekünk, legalább százan jártunk ezekre az alkalmakra, nem volt kérdés, hogy ott a helyünk. Győri János volt akkor a lelkészünk, minket egy kerítés választott el a parókiától, a gyerekeivel oda-vissza jártunk át egymáshoz. Aktív ifjúsági kört alkottunk, újságot szerkesztettünk, egész napokat együtt töltöttünk, ebben a körben tértünk meg.

– Tizenévesen nem feltétlenül tudja még az ember, mi lesz a foglalkozása, hivatása. Ön sem lelkésznek készült. Mesélne erről?

– Középiskolába Budapestre jártam, az erősamú villamosipari technikumba. Szívesen csináltam, jól is ment, automatikusan felvettek volna a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolára. Aztán édesapám megbetegedett, átéltem, hogy bármi megtörténhet, és a legnehezebb pillanatokban csak az Úristenre számíthatunk. Ez az élmény is kellett ahhoz, hogy végül az utolsó szakközépiskolai évemet már úgy kezdtem, hogy tudtam, a felvételinél az Evangélikus Teológiai Akadémiát jelölöm majd meg. 1973-ról beszélünk, a világnézettanárom szó szerint semmibe vett, az orosz tanárom is lerontotta a jegyeimet.

– Ezek a tapasztalatok sem bizonytalanították el?

– Otthon a szüleim nagyon aggódtak, hogy miből fogok megélni, hiszen a lelkészi hivatás nem jelentett biztos egzisztenciát. De a féltő szeretet ellenére mindenben támogattak! Ez sokat számított a későbbiekben, mint ahogyan a gyülekezeti háttér is, anélkül nehezebb lett volna elvégezni az egyetemet. És ott volt a bizonyosságom, hogy a lelkészi szolgálatra kaptam elhívást, hogy Isten hozta meg ezt a döntést az életutamra vonatkozóan. A megtérésem másnapján kapott íge is mindig erősített: tudtam, hogy a lámpást nem azért gyújtják meg, hogy letakarják [vö. Lk 8,16]. Nagyon vártam, hogy végre gyülekezetben szolgálhassak.

– Ordinációja után Orosházára került. Tudta, hogy ott lesz a szolgálati helye, vagy váratlanul érte a kihelyezése?

– Ez teljesen Káldy Zoltán püspök döntése volt, nem mondta el előre. Szentelésünkkor – Győri Gábort is akkor avatta lelkésszé – a szószékről jelentette be, hogy Orosházára küld egyházmegyei és gyülekezeti segédlelkésznek. Végül nyolc évet töltöttem a Viharsarokban. Több száz temetést végeztem, borzasztóan megterhelő volt ennyiszor találkozni az elmúlással. Persze az ifjúsággal is elkezdtem foglalkozni, összehívtam a fiatalokat, gitározunk, énekeltünk, kirándulásokat szerveztem, nemcsak a közelbe, hanem messzebbre is. Emiatt még az Állami Egyházügyi Hivatal emberei is felkerestek, mint kiderült, szinte még nálam is jobban tudták, mikor merre jártam, mit csináltam. De ez egy ilyen korszak volt. Közben igazgató lelkész lettem, a templomot is renováltuk.

– A felújítások aztán Kecskeméten is sok feladatot adtak önnek. Az Ybl Miklós tervezte templom renoválásért, majd folyamatos kezeléséért és odaadó gondozásáért idén tavasszal Példaadó Műemlékgondozásért díjjal tüntették ki.

– Amikor harmincnégy éve idekerültem, nem tudtuk a templomban tartani az alkalmakat: le voltak szakadva a lépcsők, az oltár fölötti rész be volt ázva, és így tovább. Hosszú évek munkája volt a

FOTÓK: ZSOLICZAI BALÁZS

felújítás. A hívek kevesen voltak, de nagy szeretettel fogadtak. A gyülekezetépítést itt is a fiatalok megszólításával kezdtem, illetve szinte minden családot felkerestem, különös tekintettel azokra, akiknél az anyakönyv szerint konfirmanduskorba lépő gyermekek lehettek. Óriási fegyvertény volt, hogy már az első évben húsz fölött volt a konfirmandusok száma, és nagy részük aztán az ifjúsági órákat is látogatta. Isten velem való kegyelmének tekintem, hogy utolsó évmre is annyi konfirmandust adott, mint soha korábban. És tavaly szeptember óta több mint százhusz keresztelest végeztem, pedig amikor idekerültem, akkor évente

nyolc-tíz, aztán pedig még a leggazdagabb években is maximum negyven-ötven ilyen alkalom volt. Emellett egy éve ilyenkor egy régóta dédelgetett álmunk is valóra vált: megnyílt a Kecskeméti Barackvirág Evangélikus Óvoda.

– **A fiatalokért érzett felelősség a közéleti szerepvállalásában is visszaköszön. 1990-ben az Európa Jövője Egyesület első elnöke lett. Ez az egyesület szervezi a Csiperó gyermek- és ifjúsági találkozót. Ennek keretében kétfévente ezer külföldi gyermek érkezik Kecskemétre, és lakik családnál, a következő évben pedig a külföldi csoportok hívják viszontlátogatásra vendéglátóikat.**

– A rendszerváltás utáni években országsszerte számos párt, társadalmi szervezet alakult. A lelkészek hiteles embereknek számítottak, így találtak meg engem is. Jó szívvel mondtam igent az elnökségre. Egyébként polgármesternek is akartak jelölni, de nem akartam bevonódni a politikába, egyetlen pártba sem léptem be soha. Egyedül a területi választási bizottsági tagságot vállaltam el. Számos kezdeményezés mögé odaálltam, sok kulturális programot fogadtunk be, ezeket mind összeegyeztethetőnek gondoltam a lelkésszeggel, és minden ilyen esetben az egyházamat képviseltem.

– **Szolgálatának fontos területe volt a lelkészjelöltek mentorálása is.**

– Összesen tizenkét hatodéves teológushallgató fordult meg Kecskeméten. Ezt nagy ajándékként éltem meg személy szerint is, és a gyülekezet szempontjából is. Mind hozták a maguk színeit, és azokkal gazdagítottak minket.

– **Közülük is többen eljöttek arra az alkalomra, amit a búcsúztatása apropójából rendeztek. Hogyan élte meg ezt a hétvégét?**

– Őszinte leszek, felemásan. Minden elválásnak vannak nehézségei, még szoknom kell ezt az új élethelyzetet. Ugyanakkor óriási élmény volt, hogy ott volt az a sok száz ember a templomban, és tényleg minden arc láttán, minden kézfogásnál felidéződött bennem, kivel mikor találkoztam, milyen emlékem van, mi miatt beszélgettünk, és így tovább. Most egyszerre, egy dózisban kaptam vissza azt a szeretetet, amivel az évek során a gyülekezet tagjaihoz fordultam.

■ VITÁLIS JUDIT

Idén is megtartották a diakónia napját.

A Túrmezei Erzsébet-emlékév keretében, Sztehlo Gábor születésnapjához közel, szeptember 29-én tartották a diakónia napját a Deák téri evangélikus templomban. Az ünnepi, úrvacsorás istentiszteleten Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke prédikált. A Magyarországi Evangélikus Egyház diakóniai szolgálatának ünnepén köszöntőt mondott többek között Heidi Steinmetz, a frankfurti diakonisszaház vezetője; Mészáros Tamás, a Nyugati (Dunántúli) Egy-

házkerület felügyelője; Raphael Quandt egyháztanácsos a Bajorországi Evangélikus Egyház képviselőjében; Fürjes Zoltán egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár és Laborczi Géza, a nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat vezetője. Az alkalmon átadták az Év Diakóniai Munkatársa, az Év Szponzora és az Év Önkéntese díjakat. Az offertóriumot – ahogyan az evangélikus presbiterek országos találkozásán is – egyházunk nevelőszülői hálózatának ajánlották fel. ■ K. A.

FOTÓ: PETE DÓRA

EVANGÉLIKUS Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
 • Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519.
 Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
 • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
 • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), HEGEDŰS ATTILA – Ifjúság (attila.hegedus@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUZSA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodaszuzsallutherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: PRIME RATE KFT. (1044 Budapest, Megyeri út 53.) www.primerate.hu; felelős vezető: DR. TOMCSÁNYI PÉTER • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online) • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. A lap digitálisan is előfizethető a Luther Kiadó webáruházában. • Digitális előfizetés negyedévre 1950 Ft, fél évre 3900 Ft, egy évre 7800 Ft. Egy digitális lapszám ára: 450 Ft. • Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.
 • Címlapfotók: PETE DÓRA

ORATIO OECUMENICA

Urunk, Istenünk! Te megszólítottál, elhívtál bennünket igédben, és minden nap a válaszunkra vársz. Hallgasd meg imádságunkat, amikor egy szívvel, egy lélekkel fordulunk hozzád.

Urunk, Istenünk! Te vagy az irgalom Atyja. Benned bízva tesszük le bűneinket szent Fiad keresztje elé. Megvalljuk, hogy gyakran visszaéltünk a tőled kapott kegyelemmel, és igédet nem az életünk megjobbítására, hanem önmagunk igazolására használtuk fel. Irgalmadban bízva kérünk, állj mellénk ezekben a lelki próbáinkban. Szentlelked tegyen minket készsé igéd hallgatására és megtartására.

Urunk, Istenünk! Te vagy a mi mennyei Atyánk. Köszönjük mindazt, amit jóságos szülőként adsz meg nekünk: mindennapi kenyeret adó hivatást, szerető családot és barátokat, könnyű és nehéz napokat. Hálát adunk neked mindazokért, akiknek szolgálatán keresztül egyre jobban megismerhetünk téged is.

Urunk, Istenünk! Te vagy a szeretet Istene. Arra kérünk most, hogy töltsd be szívünket végtelen szereteteddel. Most, hogy az év hidegebb és sötétebb szakaszába léptünk, talán a mi szívünk is fázik és szorong. Szentlelked világosítson meg, és mutasson utat nekünk azokhoz az embertársainkhoz, akik a te szeretetedet éhezik és szomjaznak szerzte e világban.

Urunk, Istenünk! Te igazságos Isten vagy. Elítéled a bűnt, de megmented a bűnösöket szeretett Fiad élete árán. Igazságod nem emberi igazság, parancsolataid tükrében minden ember megszégyenülve áll meg előtted. Mi most mégis kérünk: szent Fiadba, a mi Megváltónkba vetett hitünknek tekints, hogy általa mi is igazakká legyünk előtted.

Urunk, Istenünk! Köszönjük, hogy meghallgatod kéréseinket. Köszönjük, hogy te ismersz, és mégis szeretsz bennünket. Maradj velünk örök életünk minden pillanatában! Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 18. VASÁRNAP – 1 JN 3,18–24

Játékból a valóságba

- Tudsz játszani?
- Tudok.
- És szeretsz is?
- És szeretlek is.

Fodor Ákos négysorosra jutott eszembe az igeszakasz kapcsán. Tudunk játszani, akár szeretetet is. Az emberi érzések közül talán éppen ez az, amit a legkönnyebben tudunk megjátszani, és a szeretetben tudunk a legtöbbször csalódni is.

Gyermekként játszunk, felnőttként pedig játszma-zunk, akár a legszebb érzést használva arra, hogy saját magunkat előnybe hozzuk, másokat háttérbe szorít-sunk. Egyetlen módon tudhatjuk meg, hogy őszinte-e a szeretet: ha nem csupán szavakban nyilvánul meg, hanem tettekben is.

Gyermekként játszani. Mielőtt a mosógépbe tenném a ruhákat, szinte gépiesen kutatom át a nadrágok zsebeit. A hétéves lányomé egész kincsesbányát rejt: kavicsok, törött üvegcserepek, néhány maszatos cukorka, egy rovar lába, gyűrött papírfecni. Gondosan félreteszem mindet, hiszen ezek az ő játéka, féltett kincsei.

Neki még minden játék. A felnőttek világa is. A cipőmben botladozik a folyosón, eljátszva, hogy dolgozni indul. Iskolát játszik, ahol ő a tanító, időnként pedig pont olyan szigorúan húzza össze a szemöldökét játékból, mint én szoktam, ha mérges vagy csalódott vagyok. Bármit képes utánozni, eljátszani, csupán a szeretetet nem, mert gyermekként a szeretet őszinte, feltétel és érdek nélküli, amely úgy ad, hogy semmit nem vár cserébe. Aztán ahogyan felnövünk, megtanulunk szeretetet is játszani.

Felnőttként játszma-zni. Adok és kapok, felnőttlétünket sokszor ez határozza meg. Annyit teszek bele egy kapcsolatba, házasságba, barátságba, közösségbe, amennyit ki is tudok venni belőle. Ugyanúgy, mint gyermekként, teremtünk magunknak egy világot, ahol szerepet játszunk, kilépünk a valóságból, de ez már nem a tanulásról szól, a követendő példáról, hanem sokkal inkább a játszma-zásról, a külsőségekről és a látszatról. Találkozások helyett üzenetet írunk, az arcunkon megjelenő érzések helyett a szavak tengere mögé bújunk. Könnyedén megjátsszuk az érzéseinket is, ha a saját érdekünk úgy kívánja.

Játék helyett játszma lesz az életünk, ahol a fontos mindig mi magunk vagyunk. Sokszor már nem is érezzük, mekkora súlyuk van a kimondott, leírt szavainknak, mert egyre kevesebb lehetőséget adunk és kapunk a találkozásokra, a szavaink tettekben való megnyilvánulására. Elmosódik a határ a virtuális tér és a valóság között, és amit nem gyakorlunk, azt lassan el is felejtjük, ahogyan az őszinte szeretetet is, ha nem lesz valóságos, szavakon túlmutató érzés az életünkben.

”

Játékból a valóságba Isten szeretetével. „Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” Az irgalmas samaritánus példázata előtt Jézusnak szegezett kérdés egyszer mindannyiunk életében döntő lesz. Amikor tudatosul bennünk, hogy a világban való ügyeskedésünk, játszma-zásunk, a kézzelfogható értékeink csak ideig-óráig tartanak, és nem adnak örök életet sem a földön, sem azon túl. Eljön a pilla-

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FREEPIK.COM

nat, amikor rádöbbenünk, hogy semmi más nem számít, mint az, amit Jézus akkor a farizeusoknak mondott, és amiről János levele is bizonyosságot tesz: hinni az Istenben és egymást szeretni.

Aki hisz Istenben, az tudja, mit jelent az igazi szeretet, amely képes akár az életét is odaadni úgy, hogy cserébe nem elvár, hanem csupán vár arra, hogy megértsük, érezzük, értünk is tette mindezt. Értünk halt meg Krisztus a kereszten, értünk szenvedett, hogy megmutassa, mit jelent az igazi szeretet. Nem lájkjelet küldött, hanem végigjárta azt az utat, amely számunkra felfoghatatlan és elképzelhetetlen mélységet jelent.

Nem szóval szeret az Isten, hanem valóságosan azóta is: mindennap hordozva kegyelmével a hibáinkkal, bűneinkkel terhelt életünket. Aki hisz benne, az megérti a szeretet igazi lényegét: adni, mindig csak adni önzetlenül, játszma-zás nélkül megteremve a hitünkben fakadó, szeretetből növekedő gyümölcsöket.

■ KÖSZEGHYNÉ RACZKÓ ZSUZSANNA

Imádkozzunk! Köszönöm, Uram, hogy ismersz, és mégis szeretsz engem. Add, hogy a szeretetem ne csak szavakban, de tettekben is valósággá legyen, és áldássá válhasson mások életében. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 16.) *Ne kerüld meg a törvényt, ne légy személyválogató, és ne fogadj el vesztegetést, mert a vesztegetés elvakítja a bölcsesket is, és félreviszi azoknak az ügyét, akiknek igaza van.* 5Móz 16,19 (Jn 5,44; Mk 10,17–27; Ef 5,15–20; Zsolt 1) Gyermekkoromban a felállítható dominó népszerrű, igazi komoly koncentrációt igénylő játék volt. Egy rossz mozdulat sok bosszúságot okozott. Hamar megtanultuk az óvatosság hiányának következményét. Az alaposság, a körültekintés és az igazságosság rokonai egymásnak. Az idézett igevers jól felismerhető módon az igazságos ítélkezés kérdését járja körül. Az igazságtalanság mint egy dominó indítja el a rossz döntések és következmények sorozatát. Isten ettől akar megóvni bennünket. A törvény és a másik ember tiszteletben tartása nélkül nem Isten szava uralkodik a világban, hanem az ijesztő szétesést látjuk magunk körül.

Hétfő (október 17.) *Ez a szeretet pedig azt jelenti, hogy az ő parancsolatai szerint élünk...* 2Jn 6 (5Móz 5,21; 1Thessz 4,9–12; Jel 1,1–8) A szeretetet sokan úgy definiálják, hogy körülírják, mi biztosan nem az: nem önző szándék vagy bántó magatartás. Könnyebb a kizárólagosság felől közelíteni, hiszen a szeretet megélése nem érzés, nem állapot kérdése, hanem döntés, kitartás, hűség. Isten szeretete Jézusban öltött testet maradéktalanul. Ő Isten hűsége az emberek felé, a mi szeretetünk a válasz. Jézus magasra tette a mércét, éppen ezért nehéz megélni, szükségünk van rá, hogy Isten határozott szavai mellette álljanak mint az életünk legfontosabb pillérei: ragaszkodás Isten igéjéhez, a másik ember tiszteletéhez.

Kedd (október 18.) *Én vagyok az Alfa és az Ómega, így szól az Úr Isten, aki van, és aki volt, és aki eljövendő: a Mindenható.* Jel 1,8 (1Sám 2,6; Gal 5,13–18; Jel 1,9–20) A görög ábécé két betűje egyszerre keretezi be az életet, és mutat rá Isten mindenhatóságára. Isten időn kívüli, örökkévaló, őt nem köti meg az idő visszafordíthatatlan és fogyó természete. Ez az a szabadság, amelyet emberi ésszel nem lehet felfogni, csak egyszerűen belekapaszkodni. Az örök élet lehetősége a földi életünket is meghatározza. Kezdet és vég között Isten akarata szerint élni azt jelenti, hogy elismerjük, elfogadjuk, megvalljuk, hogy annak a kezében vagyunk, aki tudja, mi a terve a világgal és benne a mi életünkkel.

Szerda (október 19.) *Siess segítségemre, Uram, szabadítóm!* Zsolt 38,23 (Mk 10,48–49a; Énekek 8,4–7; Jel 12,1–6) Csüggedés, kilátástalanság, veszélyhelyzet, megfáradás, közöny. Mind olyan helyzetek, érzések, amikor ránk szakad

erőtartalékaink végessége, az emberi kapcsolataink törékenysége vagy a mások és saját rossz döntéseink következményei. A legfőbb kérdés az, hogy mit kezdünk mindezekkel. Hogyan tudjuk ezeket feldolgozni? Istent számonkérve mindezekért vagy bizalommal hozzá fordulva vigasztalásért, útmutatásért? A zsolttáros működő példát mutat: a szív megkeményedése ellen a legjobb orvosság az őszinte segítségkérés.

Csütörtök (október 20.) *Jézus mondja: Mert nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket.* Mt 9,13b (Ézs 12,1; Mk 3,31–35; Jel 12,7–12) Ki a bűnös? Örök kérdés. Vannak nálam sokkal rosszabb emberek is – mondják sokan, amikor hangzik a felhívás az önvizsgálatra. A bűn nem mindig látványos dolog, viszont átjárja a kapcsolatainkat, következményei pedig megmérgezik az életünket. Önvizsgálatot tartva mindannyian rádöbbenünk, hogy nem vagyunk igazak Isten előtt, Jézus tesz igazzá bennünket. Gondolataink, szavaink, tetteink minősége azon múlik, hogy Istenre figyelünk-e, hiszen a felmentést is csak tőle kaphatjuk meg.

Péntek (október 21.) *A fiú ekkor így szólt hozzá: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened, és nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezzenek. Az apa viszont ezt mondta szolgáinak: Hozzátok ki hamar a legszebb ruhát, és adjátok rá...* Lk 15,21–22 (Ézs 61,1.3a; Róm [14,20b–15,1]15,2–6; Jel 12,13–18) A tékozló fiú példázatában új perspektívát kap a tékozló szó. Hiszen az emberi logika szerint nemcsak az anyagi javakat lehet eltékozolni, hanem vissza lehet élni a családi kötelék lehetőségeivel is. A hazatérő fiú is így gondolkodott, nem számított apja nagyvonalúságára. Isten logikája is más: ő az apához hasonlóan számonkérés nélkül megajándékoz, értékesnek tart minket, amire szükségünk van emberi méltóságunk megőrzéséhez. Hiszen ő az emberi méltóságunk elsődleges forrása.

Szombat (október 22.) *Nézzünk fel Jézusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére...* Zsid 12,2 (2Kron 20,12b–c; Mt 5,17–20; Jel 13,1–10) Felnézni valakire, akinél többet nem tett értünk soha senki, természetesnek kellene lennie, mégis felszólításként olvassuk. Sőt magyarázni kell, hogy Jézus és a hit hogyan kapcsolódnak egymáshoz. Isten Fia valószínűleg megmutatta, hogy Isten ígéreteire építhet az egyes ember. Amit Isten elkezd, kijelent, ahhoz ő ragaszkodik, és véghez viszi. Ezért kell újra és újra tudatosan felnéznünk Jézusra, hogy megerősödjünk abban, hogy a hit nem a mi vágyaink kivetítése, hanem Isten kegyelmének megragadása.

Válogasson kulturális folyóiratunk korábbi számaiból - most fél áron!

Időtálló összeállítások kiváló szakemberek írásaiból

-50%

credo

evangélikus folyóirat | XXVII. ÉVFOLYAM
2021/4. • 900 FT

MESE "Mit tegyek, hogy az én lélkem is az örökítig éljen?" (HANS CHRISTIAN ANDERSEN)

Rendelhető tematika:

- Személyes múlt, közös emlékezet
- Iskola
- Mese
- Manipuláció
- Keresztény identitás

A tavalyi teljes évfolyam **50%**
kedvezményel mindössze **1800 forint!**

kiado@lutheran.hu

EVANGÉLIKUSOK VAGYUNK

és te?

NEM KÉRDÉS, MOST MÉGIS AZ!

Segítség bennünket azzal, hogy evangélikusnak vallod magad: neked egy válasz, nekünk a legfontosabb támogatás a 2022-es népszámláláson.

Emlékeztess a vallásra vonatkozó kérdés és a válaszadás fontosságára családod tagjait, barátaidat, ismerőseidet is!
Legyünk minél többen láthatóan evangélikusok!

